

Bermudska konferenca ni zadovoljila vseh

Predsedniki vlad Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije so se od minulega petka do torka končno vendarle sestali na Bermudski konferenci, ki jo je predlagal britanski premier Winston Churchill že maja meseca a so jo odtlej morali dvakrat preložiti, enkrat zaradi francoske vladne krize, drugi pa zaradi Churchillove bolezni.

Načrt dnevnega reda, ki so ga sestavili na predhodnem sestanku na Bermudskih otokih zunanji ministri treh zapadnih velesil, je vseboval razgovore o Evropski obrambni skupnosti, o tržaškem vprašanju, o vprašanju Daljnega vzhoda in zlasti vprašanje odgovora na nedavno sovjetsko noto, s katero je Sovjetska zveza privolila v četverno konferenco zunanjih ministrov.

Kakor je bilo razbrati iz dnevnih poročil med Bermudsko konferenco, je prišlo med predstavniki treh držav do raznih nesoglasij in so ugotovili, da gredo njihova mnenja in težnje v marsičem narazen. Dočim je na primer Churchill smatral, da je treba tudi na Daljnem vzhodu voditi politiko pomirjevanja kakor v Evropi, Eisenhower svojega ostrega stališča napram Ljudski republiki Kitajski noče spremeniti, „dokler ne bodo znani rezultati politične konference o Koreji“.

Kar se tiče Evropske obrambne skupnosti sta se baje Eisenhower in Churchill čez glavo svojega francoskega kolega sporazumela o morebitnih ukrepih za neposredno pritegnitev Nemčije v zapadno obrambo in njeno oborožitev, če francoski parlament ne bi v najkraj-

šem času odobril pogodbe o Evropski obrambni skupnosti. Francija namreč zahteva gotove garancije in zlasti ožjo odnosno direktno povezavo Anglije z Evropsko obrambno skupnostjo, česar se pa le-ta krčevito brani.

Zaključni komunike o konferenci vsebuje sicer zagotovitev, da je uspelo stališča kar najbolj medseboj vskladiti, da so potrebna prizadevanja za uresničitev Evropske obrambne skupnosti, da je bil sklenjen enotni odgovor Moskvi — je pa v ostalem precej meglen, kar dokazuje, da med predsedniki vlad ZDA, Anglije in Francije le ne vlada povsem enotno mnenje o vseh na konferenci obravnavanih vprašanjih. Zlasti nezadovoljna z izidom konference je Francija.

4. januarja se bodo sestali

Ko je Sovjetska zveza teden dni pred začetkom Bermudske konference poslala noto zapadnim velesilam, v kateri je izrazila pripravljenost za sestanek štirih zunanjih ministrov, je vsa politična javnost pričakovala, da bodo ZDA, Anglija in Francija zelo hitro odgovorile. In dejansko je nota izvajala precejšen vpliv na Bermudsko konferenco z uspehom, da so veliki trije takoj po zaključeni Bermudski konferenci preko poslanikov v Moskvi izročili svoje odgovore z enako vsebino.

Zapadne sile se strinjajo s konferenco štirih zunanjih ministrov v Berlinu in so predlagale, naj bi se konferenca začela že 4. januarja 1954.

Preden je bil dan odgovor Moskvi je bil o njem obveščen zapadnonemški kancler Adenauer, ki se je z odgovorom strinjal. Posebno je v njem poudarjeno,

Jugoslavija ima iniciativo v svojih rokah

Ponoven jugoslovanski korak za pomiritev okoli Trsta — Umik jugoslovanskih in italijanskih čet iz obmejnega ozemlja

Na zahtevo poslanika Federativne ljudske republike Jugoslavije v Rimu dr. Pavla Gregoriča je bil minulo soboto sestanek med njim in italijanskim ministrskim predsednikom Pello. V razgovoru, o katerem so poročali, da je potekal — kljub trenutno sicer ne najboljšim odnosom med Jugoslavijo in Italijo — v prijaznem vzdušju, sta proučila možnosti glede ureditve razmer na jugoslovansko-italijanski meji v zvezi z jugoslovanskim predlogom, ki ga je iznašal poslanik dr. Gregorič, za obojestranski umik vojaških enot.

Po ugotovitvi, da se obe vladi strinjata glede prikladnosti take akcije, je bilo sklenjeno, da tako Italija kot Jugoslavija umakneta svoje čete s skupne meje.

Vest o jugoslovansko-italijanskem sporazumu glede umaknitve čet z meje je vsa svetovna politična javnost z zadovoljstvom sprejela. Smatrajo, da je bil to morda prvi korak k temu, da se bosta Jugoslavija in Italija končno vendarle sporazumeli tudi o rešitvi tržaškega vprašanja na osnovi, ki je znosna za obe državi. Zlasti tržaška javnost izraža svoje zadovoljstvo glede tega sklepa. Tako na primer predsednik Bloka za neodvisnost Trsta Mario Stocca pozdravlja jugoslovansko iniciativo in izraža upanje, da ne bodo novo nastali ugodnejši položaj spet izkoristili za morebitna nova popuščenja Italiji pri upravi cone A. Demokratični tržaški tisk poudarja, da mora ves svet priznati, da je bila Jugoslavija tista, ki je dokazala, da se res trudi za mir in pomiritev, čeprav bi morala biti Italija prva, ki bi odstranila čete, saj jih je tudi prva poslala na mejo.

Edino nekateri italijanski časopisi so ob tej priložnosti ponavljali stare laži o jugoslovanski krivdi za položaj okoli Trsta v zadnjih mesecih in niso mogli, da ne bi še naprej klevetali Jugoslavijo. Pač pa je sicer italijanski tisk ugodno razlagal jugoslovansko pobudo.

Kakor pravijo poročila, se je umik čet začel že v ponedeljek, dne 7. t. m. na obeh straneh meje in bo trajal 15 dni.

Novi jugoslovanski predlogi

Razen s svojim predlogom za umik čet s skupne jugoslovansko-italijanske meje je pokazala Jugoslavija svojo pripravljenost in dosledno prizadevanje za končno rešitev tržaškega vprašanja tudi z novimi predlogi, ki jih je dala sporočiti po svojih predstavnikih vladam Velike Britanije, ZDA in Francije v začetku tega tedna.

Minulo nedeljo je tudi sprejel jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović veleposlanike zapadnih velesil in se z njimi razgovarjal o tržaškem vprašanju. Menijo, da jim je že na tem sestanku sporočil nove jugoslovanske predloge.

Vsebinsko novih predlogov sprva niso objavili. Zlasti v zapadnih vladnih krogih so jih držali kot tajnost. Šele predvčerajšnjim so se, kakor poroča beograjski dopisnik United Pressa, v Beogradu izvedele nekatere podrobnosti.

Po teh vesteh je Jugoslavija sporočila zapadnim vladam, da bi pod gotovimi pogoji bila pripravljena privoliti v zapadni predlog o delni izročitvi upravne oblasti v coni A Italiji še pred začetkom

konference petih o Trstu. In sicer naj bi Italija lahko prevzela upravo v mestu samem, če bi se istočasno izročila uprava nad čisto slovenskimi predeli cone A Jugoslaviji.

Poleg tega je po poročilu United Pressa Jugoslavija dala vedeti, da bi ob izglelih za čimprejšnjo ureditev tržaškega vprašanja dala prednost neposrednim jugoslovansko-italijanskim razgovorom pred konferenco petih, kajti tudi uspeh glede umika čet na obeh straneh skupne meje je bil dosežen z direktnimi razgovori med jugoslovansko in italijansko vlado. Sicer pa Italija verjetno ne bo imela interesa na direktnih razgovorih, dokler še upa na izvedbo zavezniškega sklepa o predaji celotne cone A.

„Na krivici ni mogoče zgraditi prijateljstva med narodi“

Dunajski parlament je razpravljal o Južni Tirolski

V dunajskem parlamentu, kjer trenutno obravnavajo proračunska vprašanja za leto 1954, so na torkovi seji razpravljali o zunanjepolitični strani proračuna. Najprej je bilo govora o splošnem političnem položaju, predvsem o morebitnih izglelih za pogajanja o avstrijski državni pogodbi. V zvezi s tem so socialisti izrazili svoje začudenje nad nenadno odstranitvijo bivšega zunanjega ministra dr. Gruberja in je govornik poudaril, da ima avstrijska javnost vso pravico zvedeti za ozadje te nepričakovane spremembe v OeVP.

Glavna točka torkove razprave pa je nedvomno bilo vprašanje Južne Tirolske, o kateri je debato sprožila svoječasna zahteva italijanskega ministrskega predsednika Pella po plebiscitu v Trstu. Govorniki vseh strank so dolgotrajno govorili o poitalijančevanju Južne Tirolske, o zapostavljanju tamkajšnjega nemškega prebivalstva, o neupoštevanju določb mirovne pogodbe s strani Italije in o mnogih drugih vprašanjih. Na podlagi statistik so pokazali, kako iz leta v leto narašča število priseljenih Italijanov v svoječasno pretežno nemških krajih, da »Italijani pod okriljem pariške pogodbe spet nadaljujejo politiko asimilacije«, to se pravi, da z načrtnim naseljevanjem Italijanov polagoma spreminjajo narodnostni značaj pokrajine. Prav tako je bilo mnogo govora o zapostavljanju nemščine, ker »se uradi v občevanju z nemškim prebivalstvom poslužujejo nemščine le kot pomožnega jezika«, nadalje »je poslovanje med deželno šolsko inšpekci-

jo ter šolskimi voditelji kakor tudi med posameznimi občinami dovoljeno samo v italijanskem jeziku«; velik odstotek javnih uradniških mest je zaseden po italijanskih uradnikih itd. Na podlagi takih in podobnih nevdržnih in neenakopravnih razmer je parlament zahteval od vlade odnosno od zunanjega ministrstva, da podvzame vse potrebno, da doseže v južnotirolskem vprašanju nove rešitve, ker »Južna Tirolska ni le zadeva Tirolske in Avstrije, marveč je zadeva vse Evrope.«

Načelno se popolnoma strinjamo s takim stališčem Avstrije do Italije v vprašanju Južne Tirolske; vsekakor pa se nam ob teh mislih vsiljuje spomin na znani pregovor: »Primité tatu!«. Mislimo, da bi gospodje v dunajskem parlamentu še mnogo bolj upravičeno terjali »pravičnost za Južno Tirolsko«, če bi najprej pomedli pred svojim pragom, ali z drugimi besedami: z doslednim uresničevanjem in upoštevanjem določil o manjšinski zaščiti v Avstriji bi lahko dajali najboljši zgled v istem vprašanju tudi Italiji. Toda zaman bi čakali, da bi se eden ali drugi od gromovitih govornikov v parlamentu potrkal na lastna prsa in priznal, da tudi doma v Avstriji ni vse v najboljšem redu.

Lahko bi navajali dolgo vrsto primerjav in na dejstvih ugotovili, da si je ravnanje z nemško manjšino v Italiji in ravnanje s slovensko manjšino v Avstriji v marsičem zelo podobno. Zakaj ni eden izmed gospodov poslancev povedal, da so avstrijski uradi zavrnilo že neštete vloge,

ker so bile pisane v slovenskem jeziku; zakaj v dunajskem parlamentu nihče ni na podlagi statističnih podatkov ugotovil nenavadno hitro naraščanje števila Nemcev v južnem delu Koroške zlasti v zadnjih desetletjih pred zadnjo vojno; prav tako tudi ni bilo govora o slovenskem uradništvu na Koroškem, ne o dvojezičnih napisih na dvojezičnem ozemlju in o podobnih važnih zadevah. V parlamentu se tudi nihče ni spomnil, da smo bili prav tako kot južnotirolski Nemci tudi koroški Slovenci izpostavljeni asimilaciji in eliminaciji in bi dotično izjavo o južnotirolskih Nemcih mirne duše lahko dobesedno navedli za slovensko ljudstvo na Koroškem: tudi pri nas na Koroškem je bilo najprej na vrstnem redu načrtno naseljevanje Nemcev (da omenimo samo nemško šolsko društvo »Südmärk«!), ker pa s tem niso napredovali dovolj hitro, so se poslužili eliminacije, zaporov, izselitve, streljanja in obglavljanja, danes pa so na dnevnem redu spet namestitve nemških uradnikov v slovenskih krajih. Ali se govorniku v parlamentu, ko je govoril o takih stvareh na Južnem Tirolskem, ni zdelo vse to že nekoliko znano?

»Na krivici ni mogoče zgraditi prijateljstva med narodi.« Zanimivo bi bilo vedeti, če se je govornik v dunajskem parlamentu, ko je v razpravi o Južni Tirolski poudaril zgornje še preveč resnične besede, tudi zavedal, da to ne velja le za Italijo in južnotirolske Nemce, marveč prav tako in v isti meri tudi za Avstrijo in koroške Slovence.

OBVESTILO

Zveza slovenske mladine obvešča vse svoje člane, da bo

občni zbor

v nedeljo, dne 13. decembra 1953, ob 9. uri dopoldne v »Modri dvorani« Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu, Viktringer Ring.

da bi rešitev nemškega vprašanja in sklenitev avstrijske državne pogodbe, ki sta prvenstvene važnosti, pripomogla k ureditvi vseh ostalih perečih problemov svetovne napetosti. Kakršnih koli posebnih pogojev odgovori ne vsebujejo.

Zastopniki vlad zapadnih držav se bodo sestali prihodnjo sredo v Londonu, da pripravijo konferenco štirih zunanjih ministrov.

IZRAEL — država mladih sil

„Izgnano iz dežele Izrael je ostalo židovsko ljudstvo v vseh deželah revno in zaničevano, kljub temu pa je ohranilo zvestobo svoji domovini ter ni prenehalo v boju za narodno samostojnost“, to je kratek odstavek iz deklaracije o samostojnosti Izraela. V teh kratkih besedah je izražena dolga borba malega naroda za svoje pravice, njegovo zaupanje v lastno moč ter vztrajna ljubezen do domovine.

Pogumno židovsko ljudstvo je živelo dva tisočletja raztreseno po raznih deželah sveta — izven svoje prave domovine. Amerika, Azija, Evropa so mu postale druga domovina, a vendar so Židje živeli le za svojo pravo domovino Palestino. Vsako leto so praznovali veliko noč z željo: „prihodnjo v Jeruzalemu“.

Židovsko priseljevanje v Palestino se je pričelo v začetku 20. stoletja. Prvi priseljenci so prišli iz Rusije, večinoma ne iz narodnih, marveč iz verskih nagibov. Le-ti so izrabljali cenene arabske delovne moči. Bili so nasprotniki sindikatov, cionizma in socializma. Nasprotovali so tudi večjemu židovskemu priseljevanju v bojazni, da bi se njihovo razmerje do Arabcev ne poslabšalo.

Odločna volja je premagala težave

Za cionistične pionirje torej ni bilo lahko prodreti s programom neomejenega priseljevanja. Vendar začetne težave niso omajale njihove odločne volje, da si pridobijo svojo domovino nazaj na miren način, ne z brezsrčnim izkoriščanjem, marveč z lastnimi naporimi malega človeka. Zemlja je bila zanemarjena, kolonisti pa vedno v nevarnosti pred beduini Arabci ter večkrat v ostrem nasprotju z že naseljenimi brati. Kljub tem okolnostim se je naselilo do leta 1918 v Izraelu 60.000 Židov, ki so položili temelje novemu razvoju.

Z osvoboditvijo Palestine v prvi svetovni vojni je nastalo za Žide novo upanje. Zveza narodov je dala Veliki Britaniji Palestino v mandatno upravo in zamajala Židom tudi po zakonu pravico priseljevanja. Vendar se 30-letna mandatna uprava Velike Britanije ni kaj prida izkazala v izvajanju teh odločb. Židje pa so kljub vsem težkočam dosegli okoli leta 1930 število pol milijona.

Ko je začel nacizem sistematično uničevati Žide evropskih dežel, se je pojavilo tudi pravo morje priseljencev. Srečni, da so ušli usodi Hitlerjevih taborišč smrti, so skušali priti na malih, za široko morje nesposobnih čolnih v domovino Izrael. Toda čakalo jih je novo razočaranje. Prijateljski zavezniki Angleži niso hoteli sprejeti neomejenega dotoka priseljencev in so beguncem zabranjevali vstop na domačo obalo. Nepopisno je bilo gorje teh takozvanih „peklenskih čolnov“, ki so se večkrat iz obupa pogнали sami v zrak ali pa so bili prepuščeni nemili usodi na kakšnem tropskem otoku. Splošno ogorčenje je takrat izzvala znana zgodba „Struma“. Majhna 180-tonska ladja Donavske plovbe „Struma“ je v decembru leta 1941 srečno prispela v pristanišče Istanbul v Turčijo. Na ladji ali bolj rečeno čolnu, ki je bil poškodovan, je bilo natrpanih 769 potnikov, ki so ležali sitsnjeni na krovu. Del potnikov je bil že do kraja obupan. Dva meseca se je trudila „Jewish Agency“, cionistična organizacija, v Jeruzalemu za vstopno dovoljenje v domovino, toda Angleži ga niso dali. Končno je pošlo Turkom potrpljenje ter so poslali ladjo na Črno morje. Nekaj milj od obale se je potopil čoln s 769 potniki, med njimi 250 žensk in 70 otrok, nedožnih žrtev nečloveškega ravnanja.

Težkoče in borbe od prvih časov priseljevanja pa vse do dneva, ko so leta 1948 proglasili samostojnost Izraela, židovskega ljudstva niso potrole, kajti odločno je bilo, da zdrži do konca.

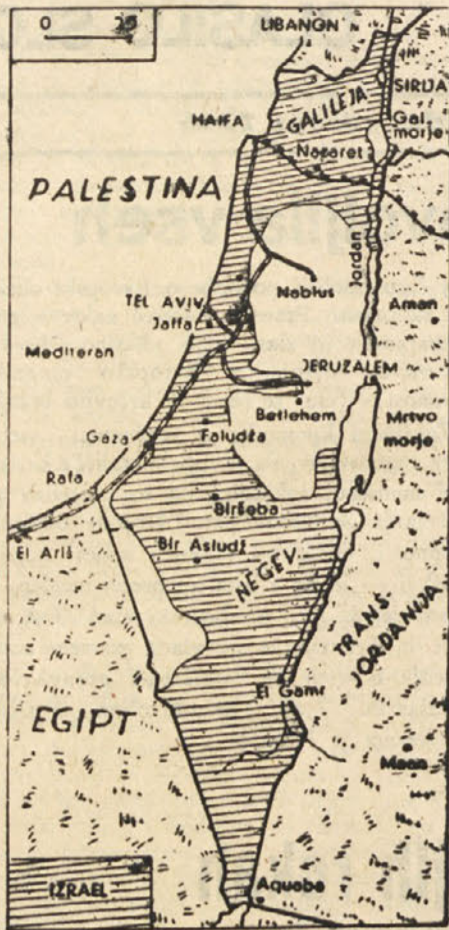
Priseljenci so postali kmetje-zadružniki

V pesmi židovske mladine se glasi: Od višav Libanona do Mrtvega morja bomo orali in sejali. To je izraz mladih sil, ki ni ostal prazna fraza, kar je že pokazal razvoj mlade države Izrael. Priseljenci so se večinoma posvetili kmetijstvu. Da, celo intelektualce in druge poklice najdemo v poljedelstvu. Pristopili so kot člani k že obstoječim kolektivnim kmetijam, takozvanim „kibucem“, ali pa se je zbralo 20 do 30 mladih ljudi in ustanovilo nov kibuc, po našem zadržu.

Arabci vidijo v vsakem Židu sovražnika, toda kljub temu prodajajo velika zemljišča Židom. Celotno dejstvo, da je izdala vlada prepoved take prodaje zemljišč, ni doseglo uspeha. Židje pridobivajo tako mirnim potom svojo zemljo nazaj. V te svrhe so ustanovili po-

seben fond, za katerega zbira židovstvo celoga sveta in omogoča priseljencem v Palestini prostovoljen odkup ozemlja sedanje države Izrael.

Arabsko ljudstvo seveda ni bilo v celoti za-

dovoljno z židovsko priselitvijo in je stalno ogrožalo v veliki premoči židovska naselja. Vsaka zadruga — kibuc — posebno v ob-

mejnih krajih je postala v arabsko-izraelski vojni po letu 1948 prava trdnjava. Stražni stolpi, žične pregrade tudi danes niso redki pojavi na zadružnih kmetijah, kajti nevarnost še obstoja. Arabska premoč pa ni mogla streti mlade sile zadružnega kmetijstva, katerega člani so delali tudi s puško na rami, samo da bi dosegli procvit mladega gospodarstva ter tako obdržali svobodo. Ni redkost, da najdeš dekleta, ki vodi traktor s puško na rami, kajti tudi dekleta so popolnoma enakopravna in so podvržena vojaški obveznosti.

Kdo bo vpraševal za trpljenjem teh delovnih deklet in fantov, vžgane številke na rokav povejo dosti — Auschwitz, Dachau itd. — borba za lastno domovino, to so postaje križeve poti te pogumne mladine.

„V skupnosti je moč“, to je načelo v izraelskem kmetijstvu in zato je postala zadruga — kibuc — glavni faktor. Brez nje bi ne bilo mogoče v kratkem času postaviti na noge sorazmerno dobro razvitega kmetijstva.

Mladina je deležna posebne skrbi

Največja skrb mlade države je namenjena otrokom. Moderno urejeni otroški domovi skrbijo za vzorno nego otrok in omogočajo tako materam, da se lahko vključijo v delo, ker je za malo ljudstvo vsaka moč dragocena.

Šolstvo je na zelo popembni stopnji. Šolska doba traja od 6. do 18. leta. Angleščina je od 6. razreda obvezna. Od 10. leta starosti naprej morajo otroci biti pri gotovih delih v zadrugi, za ta dela se učijo že v šoli. Šola ima svoje stroje, živino in zemljo. S 14. letom smejo učenci voziti s traktorjem. Seveda se pa učijo v šoli tudi rokodelstva in drugih poklicev. Zlasti razvit je pouk naravoslovja, ki je menda na višji stopnji kakor v Evropi in Ameriki. Za prosvetni razvoj pa skrbijo lepo urejene obsežne knjižnice. Po poteh vsestranske skrbi za mladi rod koraka država mladih sil lepšemu življenju nasproti.

Brezposelnost na Koroškem skokoma raste

V začetku novembra je bilo pri koroških delovnih uradih prijavljenih 6208 brezposelnih delovnih sil. V teku meseca se je stanje dvignilo na 11.707, kar znaša porastek za 5499 oseb ter se je brezposelnost v mesecu novembru domalega podvojila. Med brezposelnimi je 3541 žensk in 8166 moških. Navedeno zvišanje stanja brezposelnih je pripisati predvsem ukinitvi del v gradnji, saj jih pripada med 8166 brezposelnimi moškimi 4832 gradbeni stroki. Za vso to števi-

lo brezposelnih je na Koroškem samo 640 prostih mest na razpolago. V primeru s preteklim letom v istem času je letos število brezposelnih za 1217 oseb višje. Sorazmerno največ brezposelnih štejeta okraja Celovec in Velikovec.

Po dolgoletnih izkušnjah in po položaju delovnega trga na Koroškem računa Deželni delovni urad, da bo število brezposelnih v decembru narastlo za 8000 do 10.000 oseb.

Novo udruženje avstrijskih mladinskih organizacij

Minulo soboto je bilo na Dunaju ustanovno zborovanje Zveznega mladinskega udruženja (»Bundesjugendring«). To je neka nova strešna organizacija, ki so jo ustanovile nekatere avstrijske mladinske organizacije in ki je, kakor poročajo, nastala zaradi tega, da se bo mladina v državi lažje uveljavila, da bo zastopala skupne mladinske interese in koristi vse avstrijske mladine ne glede na svetovno naziranje in strankarsko opredelitev posameznih mladinskih organizacij.

Ustanovnemu zborovanju, ki so se ga udeležile delegacije sedmih avstrijskih mladinskih organizacij vse od socialistične do katoliške mladine, so prisostvovali tudi zvezni prezident Körner, zvezni

kancler Raab, prosvetni minister Kolb in drugi člani vlade. Sklenili so, da v novo udruženje ne bodo sprejeli nacionalističnih, totalitarnih in militarističnih mladinskih organizacij, kakor da bodo skrbeli tudi za to, da v Avstriji ne nastane kdaj kaka državna ali poldržavna mladinska organizacija.

Predsednik novega udruženja je postal predstavnik katoliške mladine, tajnika pa bo imenovala socialistična mladina. Kominformovske mladinske organizacije ne bodo sprejeli, prav tako pa v novem udruženju tudi še ni včlanjena visokošolska mladina, med katero imajo precejšen vpliv VdU-jevski elementi.

Italija zahteva avstrijsko zlato

Med Italijo in Avstrijo je pred nekaj dnevi izbruhnila »mala vojna« zaradi nekaj tisoč kilogramov zlata. Gre za količino, ki so jo po končani vojni našli v neki kmečki hiši na Zgornjem Avstrijskem Amerikanci in jo pozneje izročili kot »nemško imovino« avstrijski vladi. Sedaj pa Italija trdi, da je najdeno zlato (okoli 5000 kg) spadalo k neki pošiljki zlata iz Italije v Nemčijo, ki je bila odpisana med vojno a nikdar ni prispela v Berlin.

S svojo zahtevo po vrnitvi zlata se Italija naslanja na dozdevno dejstvo, da je posebna zavezniška komisija, ustanovljena po vojni za razdelitev zlata, ki si ga je Nemčija med vojno osvojila, v zmoti označila omenjeno zlato kot nemško imovino in ga potem izročila Avstriji. V

resnici pa da gre za italijansko zlato, ki je po naključju obležalo v Zgornji Avstriji, namesto da bi prišlo v Berlin.

Avstrijska narodna banka pa se — razumljivo — protivi, da bi vračala Italiji zlato. V stališču, ki ga javno zavzema k stvari, je med drugim rečeno, da ima po sklepu zgoraj omenjene posebne zavezniške komisije tudi Avstrija dobiti gotovo količino od nacistične Nemčije naropane zlata. Zato se predmetna količina, najdena po vojni in februarja 1947 izročena Avstriji, kvečjemu lahko odpiše od količine, ki po sklepu komisije Avstriji pripada, nikakor pa ne pride v poštev izročitev zlata Italiji, kajti Avstrija še zdaleka ni dobila vrnjenega toliko zlata, kolikor ga ji je nacistična Nemčija v času med leti 1938 in 1945 vzela.

„S posebne strani“

Celovška »Volkszeitung« je v svoji torkovi številki objavila uvodnik, v katerem neimenovani uvodničar »s posebne strani« (kakor da bi pri klerikalnem listu ne bilo vse nekaj posebnega) prodaja svojo zastarelo robo, ki je razen na Koroškem nikjer drugje nihče več noče kupiti. Je namreč že obrabljena in stara, kakor je pač staro vprašanje koroškega šolstva, kajti o tem piše »posebni« pisec in si očitno zato dovoljuje tudi prav posebne ugotovitve. Sicer pa se mu ne bi bilo treba sramežljivo skrivati v ozadju, ko pa je ravno pri nas na Koroškem že vsakomur znano, iz katerega bloga donijo glasovi, podobni tistemu, ki nam govori iz članka z naslovom »Le nekaj šolskih vprašanj«. Kajti del koroškega in avstrijskega tiska v zadnjem času kar tekmuje v tem, da bi svoje čitatelje prepričal o strašnih krivicah, ki se Korošcem nemške narodnosti baje godijo s strani Slovencev. Po takem pisanju, v katerem se še prav posebno odlikujejo celovška »Volkszeitung« s svojo graško sestrico »Kleine Zeitung« in bližnja žlahto »Salzburger Nachrichten« ter »Die Neue Front«, morajo biti koroški Slovenci res čudno nasilen narod, ki kot »izginjajoči odstotek« nemške sodeželane naravnost zastopavljajo in jim odrekajo pravico do enakopravnosti.

V tem duhu namreč piše »Volkszeitung«, da »se mora nemško govoreča večina jezikovno mešanega ozemlja boriti za svoje ustavno zajamčene šolske pravice«, ki jih slovenski del prebivalstva — torej manjšina v deželi — že zdavnaj uživa. Če bi bilo kaj takega napisanega v kakšnem drugem letnem času, bi smatrali zadevo za posrečeno pustno šalo, ker pa smo zdaj v adventu, je to vsekakor neprimerno. Ali pa pisec članka morda pozna šolo na Koroškem, v kateri se nemški otroci ne bi smeli učiti v nemškem jeziku. Prepričani smo, da take šole tudi podnevi z lučjo ne bi našli, obratno pa bi jih našli mnogo takih, v katerih slovenski otroci nimajo možnosti za pouk v svojem materinem jeziku.

Ni naš namen, da bi tukaj polemizirali zaradi pisanja, ki ga resničen demokrat ne more jemati resno, vsekakor pa je umestno, da ponovno jasno in odločno povemo: pisanje, podobno članku v »Volkszeitung«, nikakor ne more prispevati k pravični ureditvi šolskega vprašanja in prav tako malo k dokončni pomiritvi v deželi. Njegovo ozadje in njegov namen sta preveč podobna ozadju in namenu zlagane krvave meje v »Kleine Zeitung«, zato piscem, da čeprav prihajajo s posebne strani, ne more biti v ponos, marveč jih nujno postavlja v eno vrsto s tistimi, ki odkrito in prikrito ščuvajo proti slovenskemu ljudstvu na Koroškem, hkrati pa ob svetohliskem zavijanju oči govorijo o mirnem sožitju obeh narodov v deželi.

Demokracija je sicer nekaj lepega, toda ni monopol za enega, marveč last vseh. Do tega spoznanja se bodo prej ali slej morali priboriti tudi tisti filozofi »s posebne strani«, ki pretakajo krokodilove solze nad ubogo nemško večino, tep-tano in tlačeno od izginjajoče manjšine.

Prvi agregat elektrarne v Vuzenici že dela

Naši pevci z Gur so imeli priložnost, da so si lahko ogledali gradbena dela hidrocentrale v Vuzenici. Zanimalo bo, da je v sredo minuli teden stekel prvi agregat te hidrocentrale. Strokovnjaki so ugotovili brezhibno delovanje turbine in generatorja, kakor tudi ostalih naprav ter pravijo, da je to ogromen uspeh kolektivov, ki so izdelali agregat in ostale naprave. 450 ton težko turbino so izdelali livarji Litostroja, 240 ton težki generator pa kolektiv tovarne »Rade Končar«, medtem ko so zapornico in ostalo hidromehansko opremo izdelali v tovarni metalških konstrukcij v Mariboru.

Ko bodo agregat po poizkusnem pogonu priključili na električno omrežje, bo s tem dobilo letno 130 milijonov kilovatnih ur več električne energije.

Dela pa tudi na drugem agregatu vuzeniške hidrocentrale dobro napredujejo in upajo, da bodo ta agregat pogнали v maju prihodnjega leta. Ko bodo v obratu vsi trije agregati, bo ta centrala dajala letno 500 milijonov kilovatov električne energije.

Izbor odlomkov iz knjige VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO

17. nadaljevanje

ZASTAVA SOCIALIZMA JE REŠENA

V. Kongres KPJ

Docela jasno je, da so Stalin in drugi sovjetski voditelji, kakor tudi voditelji posameznih komunističnih partij v svetu sodili, da bo objava te resolucije v Jugoslaviji nemudoma izzvala razkol, da se bo ljudstvo dvignilo zoper vlado, ker so bili tako silno prepričani o Stalinovi avtoriteti. Vendar pa so pri tem izgubili izpred oči dejstvo, da se je v Jugoslaviji popu-

škoslovaški, ne v Poljski, ne v Romuniji, ne v Bolgariji, ne v Madžarski, niti v kakem informbirojevskem glasilu na Zahodu, ne v »Humanite«, ne v »Unita«. Tudi ta primer govori, kdo se naslanja na množice in kdo na grobo silo in prevvaro.

Kako je bila resolucija Informbiroja sprejeta med Jugoslavlani v državi in v inozemstvu? Najširši krogi, ki niso poznali pisem, kratkomalo lastnim očem niso mogli verjeti. Bilo je takih ljudi, ki so to jutro od obupa jokali po ulicah. Toda to je bila samo trenutna reakcija. Po prvi bolečini se je dvignil val ogorčenja zaradi težke krivice. V Beograd so prihajala poročila iz vseh krajev države.

*

Poleti 1952 sem imel priložnost govoriti s tovarišem Titom o junijskih dneh leta 1948, o procesu, ki smo ga prehodili, ko je prišlo do odkritega razdora z

Vinjete akademskega slikarja Franceta Miheliča:

„BOLJE RAT NEGO PAKT“ SO VZKLIKALE LJUDSKE MNOŽICE DNE 27. MARČA 1941 NA BEOGRAJSKIH ULICAH PO PRISTOPU KRALJEVSKE VLADE K HITLERJEVEMU „TROJNEMU PAKTU“...

lariziranje Stalina izvajalo vprav po Komunistični partiji Jugoslavije, vprav po Titu osebno.

Ti ljudje, ki so pokazali, da tako slabo poznajo Jugoslavijo in tisto, kar se je zgodilo v nji, so bili trdno prepričani, da bo Tito z vsemi sredstvi prepovedal objavo resolucije Informbiroja. Takoj po objavi te resolucije pa se je 29. junija zjutraj sestal Plenum CK KPJ ter sprejel svoj odgovor na sovjetske obtožbe. Osnutek odgovora je napisal Milovan Djilas. Prav tako je bilo sklenjeno, da se resolucija Informbiroja v celoti objavi v jugoslovanskem tisku, a da se sočasno priobči tudi jugoslovanski odgovor, naj potem množice same presodijo, kdo ima prav.

Bilo je treba videti, kako so ljudje 30. junija zjutraj mrzlično kupovali »Borbo« ter brali v nji o odkritem spopadu med Jugoslavijo in ZSSR. Nemajhna prepadenost je zavladala med sovjetskimi zastopniki v Beogradu, ko so videli, da je »Borba« objavila resolucijo Informbiroja, in sicer v 500.000 izvodih. Ko sta se — kakor se je pozneje zvedelo — sovjetski veleposlanik Lavrentijev in Pavel Judin iz Kominforma to jutro sešla na sovjetski ambasadi, sta izmenjala najprej samo dve besedici:

»Abjavili?« je vprašal Lavrentijev.

»Abjavili!« je odgovoril Judin.

Nato sta nekaj trenutkov molčala in šele potem začela razgovor.

Kako trdno je bilo v informbirojevskih krogih prepričanje, da bo Tito resolucijo Informbiroja utajil pred ljudstvom, priča tudi dejstvo, da je Duclos v »Humanite« še 5. julija napisal članek, v katerem obsoja Tita, da ne objavi resolucije Informbiroja v Jugoslaviji, marveč da jo z nasilnimi ukrepi skriva pred množicami: »Dejstvo, da jugoslovanski voditelji niso objavili resolucije Informbiroja, jasno govori, da si niso gotovi svoje argumentacije in da se boje predložiti ljudstvu resnico.« Jugoslovanski ambasador v Parizu Marko Ristić je takoj poslal Duclosu pismo v katerem ga je opozoril na neresnico, ki jo je navedel, ter mu celo priložil nekaj izvodov »Borbe«, toda Duclos seveda ni ničesar odgovoril na to. Prav tako tudi ni odgovoril na dejstvo, da odgovor KPJ na resolucijo Informbiroja ni bil objavljen niti v eni izmed vzhodno-evropskih dežel, ne v ZSSR, ne v Če-

... DIVJA VOJSKA ZBESNELEGA OSVAJALCA JE NATO PUSTOŠILA PO DRŽAVI ...

... V SVOBODNIH GOZDOVIH PA JE VSTALA DOMAČA PARTIZANSKA VOJSKA ...

Rusi, o tem, da velikanska večina naših ljudi ni izgubila perspektive v teh usodnih dneh leta 1948. Tovariš Tito je tedaj v neznanem pogovoru dejal tole:

»Ni dvoma, da je naše ljudi ves spor in posebno resolucija strahotno zadela, da smo mi v Jugoslaviji navzlic številnim dvomom, vendarle v temelju imeli vero v Sovjetsko zvezo, v Stalina... V vojni so partizani pred mojimi očmi padali s Stalinovim imenom na ustih... Nismo zaman iz leta v leto trdovratno govorili našemu ljudstvu o ZSSR kot o deželi socializma... Ni treba tajiti, da se niti zdaj ne sramujemo, da

smo do 1948 gledali na ZSSR s tako vero in ljubeznijo. Mi se ne sramujemo teh naših iluzij, narobe, ponosni smo nanje. Bile so pozitivna stvar in kazale so našo globoko vero v napredek in socializem. In v junijskih dneh 1948, ko jih je Stalin tako neusmiljeno, tako brutalno poteptal, nam je bilo to neznansko težko, vendar pa ni-

V. KONGRES KPJ JULIJA 1948 JE DAL ODGOVOR NA ZLOGLASNO RESOLUCIJO KOMINFORMA

smo izgubili vere v socializem, pač pa smo začeli izgubljati vero v Stalina, ki je izdal stvar socializma. Ni šlo tu za kako razočaranje, za kakšno tugo, ker smo prelomili z Rusi, marveč so nam bili ti dnevi težki, ker so bile vmes druge skrbi — prihodnost socializma, prihodnost te dežele, ki je napela vse sile, da bi z lastnimi sredstvi, na način, ki najbolj ustreza ljudstvu te dežele, zgradila socializem. To je bila moja temeljna skrb v junijskih dneh leta 1948.

Bilo mi je jasno, da ta spor ni začasna stvar, marveč definitiven prelom, definitiven spor. Perspektiva mi je bila jasna, težko pa mi je bilo zaradi tega, ker tedaj še nisem videl možnosti izhoda iz situacije, v kateri smo bili. Nisem vedel, kakšna bo reakcija na Zahodu, toda pripravljen sem bil, da se spoprime z vsako nevarnostjo...

*

Približal se je zadnji dan kongresa, ko je bilo treba izvoliti novi CK. To je bila zadnja možnost za pristaše resolucije Informbiroja, da se izjavijo proti CK in Titu, ker so bile volitve tajne. Vsak delegat je dobil imena kandidatov za volitve, ki jih je predložila kandidacijska komisija. Na koščku papirja so bila natisnjena imena vseh kandidatov in vsak delegat je mogel prečrtati ime, ki ga je želel, in napisati novo. Nato je ta kos papirja preganil in ga vrgel v volilno škatlo.

Volitve so se začele 28. junija ob osmih zvečer. Vsak delegat je dobil list z imeni kandidatov in je nato odšel iz dvorane, se sprehodil po velikem parku in nato ali v parku ali v restavraciji obkrožil, črtal ali dopolnil imena kandidatov. Ob devetih so se delegati začeli vračati v dvorano in drug za drugim metati liste v škatle, ki jih je bilo več. Do desetih zvečer so vsi delegati oddali svoje volilne listke.

Tedaj je volilna komisija vprilo delegatov odprla škatle z listki in začelo se je preštevanje. Volilo je skupno 2323 delegatov. Šele okrog polnoči so bili rezultati urejeni. Predsednik volilne komisije Miloš Minić je stopil na

... IN PO ZMAGI SO JUGOSLOVANSKI NARODI KREPKO PRIHETI ZA DELO TER VISOKO DVIGNILI ZASTAVO SOCIALIZMA.

govornico in začel brati rezultate. Ko je prišel do imena Josipa Broza, je razglasil, da je glasovalo zanj 2318 delegatov. To se pravi, da je glasovalo proti njemu vsega pet delegatov. V dvorani se je sprožilo ploskanje, nato so zadoneli vzkliki, da so se prelili v pesem, ki je bila zložena na tem kongresu:

»Druže Tito, mi ti se kunemo
da sa tvoga puta ne skrenemo.
Druže Tito, vodja komunista,
Partija je kao sunce čista.«

S prijatelji

DEDIJER V ODLOMKU „ENO JUTRO NA BRIONI“ PRIPOVEDUJE O TITU, KO STA BILA S KOČO POPOVIČEM PRI NJEM NA POČITKU NA BRIONI

„Trinajst mojih mož je bilo tedaj ubitih. Eksplozija me je vrgla v zrak in dobil sem udarec tukaj na vratu.“

Koča Popović je rekel: „In kako je bilo na Milinkladi leta 1943?“

Tito je pokazal mišico na levi roki, ki jo je razmesaril drobno nemške bombe, ko so bile naše čete pomladi leta 1943 obkoljene na meji Crne gore in Bosne.

„Pošteno me je zadelo. Mislim sem, da je po meni, da sem mrtev.“

Nato se je Tito malce nasmešnil in nadaljeval:

„Skočil sem v zaklon za trblo bukev, ki je ležala na tleh, in bomba je padla čisto blizu mene. Moj pes Luks, ki mi je bil s telesom pokrtil glavo, je bil na koščke razmesarjen. Malo dalje je ležal angleški kapitan Stuart s kovičku štrlečimi nogami. Še dalje je ležal Djuro. Sredi tega opustošenja mi je pogled padel na razbito drevo, na katerem je stal majhen planinski ptič, ki mu je bila eksplozija odnesla eno njegovih nožic. Drobno bitje je stalo na eni nogi in kričalo: pi — pi. To je bila prva stvar, ki se mi je po tej nezgodi vžgala v zavest. Nato je pristopil k meni Marko, me z eno roko objel in mi pomagal na noge. Prav zdaj je približno obletnica tiste bitke.“

Kakšnih deset minut smo molčali. Tito nas je predramil iz spominov:

„Potem imam brazgotino na desni roki, ki sem jo dobil, ko sem delal v tovarni Daimler v Dunajskem Novem mestu leta 1912. Tisti košček železa je še zmerom tu.“

Tito se je pričel spominjati tistih dni, ko je kot šofer moral preizkušati pravkar izdelane avtomobile.

„Zmogli so kakšnih petindvajset milj na uro, strahotna brzina za tiste dni. Nekateri so prišli celo na petintrideset. Tako se je tehnika razvila!“

Komaj zaznaven nasmešek je preletel obraz Koče Popovića, vendar ni ušel niti Titu niti meni. Vprašala sva, kaj je smešno. Bežni nasmešek se je spremenil v prisrčen smeh.

„Po vojni leta 1919“, je rekel Koča, „je moj oče kupil Daimlerja. Voz je bil bel in sleherno nedeljsko popoldne se je vsa družina, moj oče in mati in hčere in sinovi, stlačila v dolgi odprti voz in se ponosno vozila po beograjskih ulicah, držeč nosove visoko v zrak. Ljudje so govorili: „Lejte no, tamle se pelje Popovićevo banja.““ (Dalje)

VI. KONGRES KPJ JESENI 1952 V ZAGREBU JE UGOTOVIL: ZASTAVA SOCIALIZMA JE REŠENA

Mamila — dobrobit in poguba za človeštvo

Mamila ne ogražajo zdravje le posameznikom, ampak postanejo nevarne celim narodom, če se njih uživanje tako razširi, da se razvije v pravo socialno bolezen. Take so v mnogih vzhodnih deželah pa tudi drugje. Osebe, ki podležejo uživanju mamil, kmalu niso več gospodarji samega sebe in ne znajo obvladati svojih dejanj. Za nikako delo niso več, hkrati pa se ne ustavijo niti pred zločinom, samo da zadovoljijo svojo strast. Eno lastnost imajo vsa mamila skupno in ta je, da količina, ki spočetka zadovolji uživalca, kmalu postane prešibka in jo mora ta neprestano večati. Star uživalec mamila je pripravljen storiti kar koli, da se dokoplje do svojega užitka.

Najnevarnejša mamila delimo v tri skupine, pač glede na to, iz katerih rastlin jih dobivamo. To so skupina opija (alkaloidi), koke in indijske konoplje ali hašiša.

Surovi opij je strnjeni sok, ki ga dobimo iz narezanih glavic opijevega maka. Največ ga pridelujejo na Kitajskem, 65% svetovnega pridelka, v Perziji 17% in v Turčiji 6 odstotkov.

V Evropi so mak razmeroma zelo pozno spoznali, šele v osmem ali devetem stoletju, ko so ga zaradi njegovih mamilnih lastnosti začeli uporabljati kot zdravilo. Čar uživanja opija in njegova moč, ki se ji uživalci opija do konca življenja ne morejo odreči, pa v Evropi nista nikoli zavladala.

Na Kitajskem so opij dolgo jedli, kaditi so ga začeli šele proti koncu 17. stoletja, to pa najbrž pod vplivom tobaka. Kadilec opija pade v nirvano. V polsnu se mu blede in ves omamljen je osvobojen zemeljske teže ter se naslaja nad vsemi lepotami vsemirja. Pri tem pa pozablja, da leži na umazani slami v mračnem kotu kake umazane opijske beznice. Ko se vzbudi, je brez volje do življenja in hrepeni le po novi količini mamila. Opij mu uničuje telo in značaj. Udje mu drhtijo, strašno hušja in polt mu postane čez čas kar zelenkasta. Najmanjša bolezen hitro zlomi človeka, ki je bil več let stalni kadilec opija.

Glavni alkaloid je morfij. Tega uporabljamo v zdravilstvu za lajšanje bolečin, ker zmanjšuje občutljivost živčevja in uspava.

Mamila, ki sodijo v drugo od naštetih skupin, pa dobivamo iz listov koke, ki najbolje uspeva v Južni Ameriki, zlasti v Boliviji. Bolivija pridelala dobro polovico svetovne proizvodnje kokinih mamil. Glavno mamilo, ki ga dobivamo iz kokinih listov, je kokain. Na človeški organizmu ima podoben učinek kot opij. Začasno umori občutljive vršičke živcev. Ker povzroča takojmenovano lokalno anestezijo, ga v zdravilstvu uporabljajo

zlasti pri operacijah oči, grla in ušes, pa tudi za zdravljenje nekaterih očesnih bolezni.

Iz indijske konoplje dobivamo hašiš, ki je prav kot opij in kokain nevarno mamilo. Uživanje hašiša je razširjeno po Bližnjem in Srednjem Vzhodu, pa tudi v Ameriki. Konoplja vsebuje alkaloid kanabinol, ki ga v zdravilstvu uporabljamo za zdravljenje nekaterih kroničnih bolezni, na primer astme, hripavosti itd.

Kot vidimo so mamila za človeštvo tako dobrobit na eni, kot poguba na drugi strani. V zdravilstvu so nam dragocena

zdravila, njih prekomerno uživanje pa človeka popolnoma uniči. Mamila so v zgodovini povzročila prave vojne in nekaterim so prinesla neznanska bogastva, drugim pa nezaljšano bedo. Dandanes so mamila najzapeljivejše tihotapsko blago, saj njih cena doseže neverjetno višino. »Bela bolezen« uživanje mamil hudo razsaja tudi po Ameriki, čeprav ne toliko kot na Vzhodu. Oblast je skoraj brez moči proti številnim bandam, ki tihotapijo mamila ter z njimi služijo težke denarje, hkrati za zastrupljajo prebivalstvo dežele.

O svetovno znani švicarski industriji ur

Švicarska industrija ur je med vsemi švicarskimi industrijami najbolj znana daleč po svetu. Ta industrija se neprestano razvija in izpopolnjuje. Ne mine skoraj mesec dni, ne da bi prišel na trg nov izdelek. Posebna zanimivost švicarske urarske tehnike je ura, na kateri lahko razberete tudi čas v vseh najvažnejših delih sveta. Ura ima dve kazali. Prvo kaže lokalni čas, na drugem pa so označena imena najvažnejših mest. Treba je samo naravnati drugo kazalo na primer z imenom New York na 12. uro in že vemo, koliko je ura v tem vlemestu.

Posebnost so ure za slepce, imenovane po Brailu, znanem avtorju pisave za slepce. Te ure delijo nesrečnejšem razne dobrodne organizacije, zlasti Rdeči križ. Samo v Ameriki razdelijo na leto 15.000 takih ur. Brailove ure so zapestne pa tudi žepne. Namesto stekla imajo poseben pokrov, ki se odpira in slepec lahko s prsti otiplje posebne, iz odpornega in elastičnega jekla narejene kazalce. Kazalo se da umivati.

Zelo razširjene so tudi zapestne ure, ki ne kažejo samo dnevnega časa, marveč tudi dan v tednu, mesec in leto. Mehanizem je tako precizen, da avtomatično označuje celo prestopna leta. Najmanjša švicarska ura se da vdlati celo v nekoli-ko večji prstan in premer take ure ni večji od premera cigarete. Najtanjšo uro pa lahko premaknete skozi dva zoba v

glavniku. Mornarjem so zlasti priljubljene ure, ki označujejo nastop plime in oseke. Posebno kazalo, ki ga je treba samo enkrat urediti, kaže z modro barvo nastop plime, z rumeno pa oseke.

Za inžinerje in dijake in sploh za ljudi, ki imajo mnogo opravka z računanjem, so v Švici izdelali posebno uro, ki ne kaže samo časa, temveč je hkrati pravcati računski strojek. Ta ura omogoča vse glavne štiri računske operacije in celo računanje kvadratov in kvadratnih korenov števil. Za potrebe vojnega letalstva so izdelali tudi posebne ure, ki se avtomatično odpirajo pri odskoku s padalom. Zapestne ure, ki jih ni treba navijati, ker dobivajo potrebno energijo z gibanjem roke, so že precej znane in razširjene. Manj znano pa je, da je nedavno prišla na tržišče nova švicarska ura, ki jo navija sprememba temperature zraka. V posebni hermetično zaprti tubi je mešanica etra in klora, ki se s spreminjanjem toplote krči ali razteza in tako navija uro. Malenkostna sprememba temperature za 1 stopinjo Celzija zadošča, da teče ura 48 ur. Najnovejši izum na tem področju pa je prav gotovo fotoelektrična ura. Posebne fotoelektrične celice spreminjajo bodisi naravno bodisi umetno svetlobo v električno energijo, ki poganja urni mehanizem po posebnem strojčku. Enourno izpostavljanje svetlobi zadošča, da teče urni mehanizem nepretrgoma 24 ur.

ŽIVALSKÉ ZANIMIVOSTI

Živali, ki se opijejo

Kakor mnogo ljudi, se tudi nekatere živali, posebno žuželke, prav radé opijejo. Kraljica termitov, neka posebna vrsta mravlje vročega pasu, ki skrbi edino le za razmnožitev svojega rodu, izloča med žrtjem posebno opojne sokove. Mravlje-delavke, ki ji prinašajo že prežvečeno krmno, se takoj po končanem opravilu lotijo opojnih sokov. Kmalu nato se zapletajo in omamljene zaspe. Tudi metulj, ki živi

na oleandrih, obiskuje v mraku rastline in se nasrka sokov, ki jih izločajo listne uši. Tudi metulji se opotekajo, dokler ne ležejo nepremično na tla, da prespe svojo pijanost.

Bojazljive morske pošasti

Člani ameriškega zemljepisnega društva so ugotovili, da so zgodbe o morskih pošastih izmišljene in da so morske pošasti

STARINOSLOVCI SO ODKRILI:

Nekoč so res živeli velikani

Pri arheoloških izkopavanjih so našli blizu kraja Susari dvoje okostij velikanskih vojščakov, ki so jih tam pokopali pred kakimi 4000 leti. Glede na okostja je mogoče sklepati, da sta bila ta predzgodovinska vojščaka visoka približno dva metra in pol. Blizu okostij so našli tudi orožje in razne posode. Znani strokovnjak izkopanin iz prazgodovinske dobe Sredozemlja, profesor Giovaninni Lillu, meni, da bo to odkritje lahko dokazalo, da je civilizacija, ki ji je pripadala ta davni rod velikanskih vojščakov cvetela v isti dobi kot feničanska. Ta profesor tudi pravi, da to odkritje potrjuje tudi bajke o prazgodovinskih velikanih, ki jih je v grški mitologiji opeval že Homer.

Umetno zobovje ni šele od danes

Še ni dolgo tega, ko so arheologi (starinoslovci) odkrili, da umetni zobje niso odkritje najnovejše dobe, ampak da so jih uporabljali že stari Etruščani ter Rimljani in to od najdavnijših obdobij njihove civilizacije. V zakonih na 12 kamenitih ploščah, na katerih je bilo zapisano najstarejše rimsko pravo, je posebej določeno, da morajo mrtvecu pustiti njegove zlate zobe. Tako umetno zobovje so arheologi res našli pri izkopavanjih etruščanskih in rimljanskih grobov. Proteza je bila tako narejena, da so bili umetni zobje iz slonove kosti in med seboj zvezani s sponami iz zlate pločevine.

v resnici pravi bojzljivci. Zgodbe o bojih med ljudmi in pošastmi pod morskó gladino so se rodile v človeški domišljiji. Celó morskí psi se lotijo človeka samo takrat, kadar mislijo, da je človek »bolna riba«. Kapetan Jean Corsteau, ki je vodil nedavno francosko odpravo v morske globine Sredozemlja, pravi, da je celo največja morska pošast, mnogokraki polip, ki ga je sam večkrat srečal, pravi bojzljivec, ker je pobegnil, brž ko ga je ugledal. Neki grški potapljač je pripovedoval, da je naletel na polipa, ki je imel kot krožnik velike oči. Ko je polip zagledal človeka, je pobegnil, še preden jo je mogel pobrati potapljač, ki je bil ves trd od strahu.

Tudi rekordi

Nekaj jih navedemo v naslednjih podatkih. Bolha skoči 200-krat više kot je sama velika. Če bi bil človek tako zmogljiv, bi skočil 300 metrov visoko. Hrano v dvojni svoji teži poje glista. Čebela zamahne s krili 150-krat na sekundo, nekateri komarji pa dihajo s hitrostjo 120-krat v sekundi. Krokariji letijo 9 km visoko. Stenica živi 6 mesecev brez hrane, bargado, žuželka na vinski trti, pa ostane brez hrane pri življenju tudi 17 let.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Narečja

Razvoj je bil torej takle: prvotno enotni indoevropski prajezik se je razcepil na več jezikov; eden od teh je bila praslovanščina. Tudi ta je spočetka bila enotna, dokler so stari Slovani živeli v pradomovini za Karpati. To je bilo mogoče, ker jih ni bilo veliko in ker so prebivali na razmeroma majhnem ozemlju. Ko pa so se razmnožili, so si morali iskati novih selišč. Ta rod se je odmikal v to, oni v ono smer. Tudi v govorici so se začeli odtujevati. Velikih razlik sicer ni bilo in lahko so se sporazumevali, vendar je vsak rod imel po svoje pobarvano govorico. Prvotno enotna praslovanščina se je razcepila v narečja:

Vsak živi govor se namreč stalno spreminja po času in kraju. Otroci govoré drugače od staršev, za spoznanje drugače, a v tretjem, četrtem rodu se že čutijo razlike. Hribovci spet drugače govoré kakor dolinci, kar je v zvezi z okolico, v kateri žive, in z ustrojem njihovega telesa. Potem nastajajo razlike, ker se ljudje z žentivijo mešajo itd.

Ko so se stari Slovani začeli močneje seliti, so krenili ali proti severovzhodu, drugi proti zahodu, tretji na jug. Prvi so zasedli današnjo Rusijo, drugi Poljsko in Češko, tretji Balkan. Njih govorice so se čedalje bolj oddaljevale druga od druge. Tako so iz praslovanških narečij nastali samostojni slovanski jeziki: ruski, poljski, češki, bolgarski, srbski ali hrvaški in slovenski.

Slovenci so pri selitvi prodrli najbolj proti zahodu. Spočetka so govorili vsi enako, govorili so prvotno slo-

venščino ali praslovenščino, kakor pravimo. Ker pa jih je bilo malo v primeri z ozemljem, ki so ga zasedli, in ker je to ozemlje bilo gorato in precéj razkosano, so tudi posamezni slovanski rodovi začeli v novi domovini živeti ločeno življenje. Razumljivo je tedaj, da so se ti slovanski rodovi med seboj sčasoma ločili tudi po govorici. Tako so nastala slovenska narečja (dialekti).

Teh narečij je silno veliko prav zaradi razčlenjenosti ozemlja, na katerem prebivajo Slovenci. Znano je, da govore skoraj v vsaki vasi drugače: vsaka vas ima svoj glas. Vendar lahko določimo nekaj velikih skupin, ki imajo določene skupnosti. Teh skupin je sedem, kakor je dognal lani umrlí akademik prof. dr. Fran Ramovš, znameniti naš jezikoslovec. Prva je koroška, druga primorska, tretja rovtarska, četrta dolenska, peta gorenjska, šesta štajerska in sedma panonska dialektična skupina. Vsaka teh skupin sestoji iz več narečij. Tako obsega n. pr. koroška skupina šest narečij: ziljsko, rožansko, obirsko, podjunsko, mežiško in remšniško. Seveda so v istem narečju samem tudi razlike, vendar more upoštevati jezikoslovec le poglavitne in bistvene pojave, saj še tako dobimo nič manj ko 46 slovenskih narečij.

Predaleč bi nas vedlo, ko bi hotel tu naštevati vsa naša narečja ali celo navajati zglede iz njih. Pač pa je treba pobiti krive nazore, ki jih imajo ljudje o narečjih. Nekateri pravijo, da je pravo in lepo samo tisto narečje, ki ga sami govoré, ter s prezirom gledajo na govorico drugih, sosednih ali oddaljenih rojakov. Znano je, da oponašajo marsikje drugim njihove narečne posebnosti; pravijo, da onile vlečejo, drugi da sekajo, tretji da pojó, četrtri da besede požirajo itd. Vsa narečja so dobra, vsako je po svoje lepo, vsako ima svoje odlike in hibe.

Najhujši pa so tisti ljudje, ki zaničujejo sploh vsako narečje in bi hoteli, da bi vsi tako govorili, kakor stoji

v bukvah. Dá, res je potrebno, da v današnjem času vsakdo zna govoriti tudi v knjižnem jeziku, kakor bomo še posebej razložili. Toda vsaka reč o pravem času in na pravem mestu. Pravim pa: velika škoda je, da se dandanes narečja izgubljajo in ginejo. To je posledica modernega življenja. Zmeraj večji promet, časopisje, radio, šole in druge moderne naprave so povzročile, da ljudje ne živé več ločeni zase, temveč da pogosto pridejo v stik z rojaki, ki govoré drugo narečje, da beró in slišijo veliko več knjižnega jezika kakor nekoč in da morajo dostikrat sami govoriti v knjižnem jeziku.

Zakaj pa je škoda, če narečja ginejo? Vedeti je treba predvsem, da je knjižni jezik nastal prav iz narečij. Narečja pa mu niso bila samo temelj pri nastanku, temveč so ga tudi v njegovem razvoju redila. Iz njih je zmeraj sprejemal in še sprejema posamezne besede in rečenice, zakaj naša narečja se odlikujejo z bogastvom besednega zaklada, z nazornimi podobami, s tvornostjo, z neposrednim, tudi krepkim izražanjem in šegavostjo. Tako so narečja tisti dragoceni vir, ki je napajal naš knjižni jezik, da ni usahnil, marveč lepo raste in se razvijal. Naši pisatelji, ki so skoraj vsi izšli iz kmečkih hiš, so prenašali zaklade svojega narečja v knjižni jezik ter ga tako bogatili.

Ko bi pa vsi govorili samo v narečju, bi nastala nevarnost, da bi se dva rojaka iz različnih krajev le težko mogla sporazumeti. Kako bi se Prekmurec pogovarjal s Tržačanom, kako Korošec z Belokranjem itd.? Zato pa imamo knjižni jezik, ki je — kakor smo omenili — prevzel iz narečij, kar je v njih najlepšega in najčistejšega. S knjižnim jezikom smo vsi Slovenci združeni v enoten narod. Zato je naša dolžnost, da se učimo knjižne slovenščine in da jo lepo gojimo. (Dalje prihodnjič)

KOLENDAR

Petek, 11. december: Damaz
Sobota, 12. december: Aleksander
Nedelja, 13. december: Lucija
Ponedeljek, 14. december: Bertold
Torek, 15. december: Kristina, dekla
Sreda, 16. december: Evzebij
Četrtek, 17. december: Lazar

SPOMINSKI DNEVI

11. 12. 1756 Rojen v Radovljici slovenski preporoditelj, dramatik Anton Tomaž Linhart — 1918 Umril v Ljubljani pisatelj Ivan Cankar.
12. 12. 1944 Začetek sovražne ofenzive proti partizanskim odredom v Slovenski Benečiji in Režiji.
13. 12. 1797 Rojen nemški pesnik Heinrich Heine — 1867 France Levstik je izdelal slovenski politični program in ga poslal štajerskim rodoljubom v Maribor — 1881 Umril v Zagrebu hrvatski pisatelj Avgust Senoa.
14. 12. 1799 Umril prvi predsednik ZDA George Washington — 1941 Ustanovljen nad Stično štajerski bataljon.
15. 12. 1935 Umril France Grafenauer — 1945 „Primorski dnevnik“ v Trstu ustavljen, nakar je izbruhnila splošna stavka.
16. 12. 1575 Dotiskana prva slovenska knjiga v Ljubljani.
17. 12. 1887 Lenin prvič aretiran zaradi sodelovanja na študentovskem zboru v Kazanu.

Pliberk

V četrtek minuli teden smo zanesli na pokopališče pod Libičam k zadnjemu počitku trgovko Marijo Jurc iz Pliberka. Rajna Jurčeva gospa je dotrpela. Dolgo časa je bila priklenjena na bolniško postelj, kjer je vse trpljenje potrpežljivo prenašala. Med njeno boleznijo je neizprosna smrt zahtevala, da je izgubila tudi skrbnega moža Albina, kar je bil za njo in hčerke zelo bridek udarec.

Pokojna Jurčeva gospa je bila znana in priljubljena trgovka v vsej pliberški okolici, najbolj pa še pri naših hribovskih kmetih iz Komlja, Belšaka, Šmarjete in drugod. Vsi so radi zahajali v njeno trgovino, kjer so bili pošteno in solidno postreženi, poleg tega pa so se mogli z njo vedno pogovoriti v svojem domačem jeziku. Jurčeva gospa in njen mož sta bila zavedna Slovenca in tako sta vzgojila tudi svoje tri hčerke. Svojo slovensko narodno zavest je pokojna trgovka tudi v dejanju pokazala in če spomnimo samo na naš najtežji čas, dobo nacističnega nasilja, ni pozabljeno, da je pogosto oskrbovala borce proti fašizmu z nujnimi potrebščini iz svoje trgovine. Pogumni posredovalci iz vrst vrlega prebivalstva so imeli zveze z partizani in so jim marsikako potrebno stvar iz Jurčeve trgovine dostavili. Zaradi tega je morala družina prestatiti nekatere neprijetnosti.

Hčerke, ki jim velja iskreno sožalje vseh številnih znancev in kupcev iz Pliberka in okolice, so na srečo preskrbljene. Najstarejša hčerka Marija je poročila učitelja Ivana Krajcarja, znanega režiserja dobro uspele igre „Miklova Zala“ v Pliberku in v Nonči vasi. Bil je učitelj v Vogrčah, splošno priljubljen pri večini, vendar njegova prosvetna dejavnost ni bila po volji nekaterim šovinistom, ki so dosegli, da ga je šolska oblast hotela namestiti v nek nemški kraj. Tja ni hotel in se podal v Jugoslavijo, kjer je sedaj za učitelja v bližini Celja. Ena hčerka je poročila blaškega občinskega tajnika, ena pa bo nadaljevala trgovino v Jurčevi hiši.

Pokojna Jurčeva gospa naj si počije od svojega truda in trpljenja polnega življenja, ohranili pa jo bomo trajno v lepem spominu.

*

Nedavno so po naših vaseh v pliberški okolici neki neupravičeni trgovci prodajali blago in ure. Nekega dne so se nahajali tudi na Blatu, kamor so prišli z osebnim avtom in obiskovali kmete. Neznance so prišli orožniki, ker se je izkazalo, da gre za brezdomovince, ki so potovali z avtom z označbo Dunaja. Orožnikom se je zdelo sumljivo, ko so pri kontroli našli popolnoma prazen avto, dočim je bil prej natovorjen s kovčki. Preiskali so gozd in v bližini vasi so našli skritih 81 metrov blaga v balah in več zapakovanih ur. Blago in ure so zaplenili, oblast pa se bo boljše zanimala za neznane trgovce.

Po naši zemlji**Mihael Šlajher — osemdesetletnik**

Od zibeli do groba, ne gani moja se zvestoba! Če veljajo te besede za katerega moža in če jih sme spregovoriti kdo v pravem smislu besede, potem današnji slavljenec — osemdesetletnik Mihael Šlajher.

80 let zvestobe do naroda, 80 let dela za svoj rod, to je bilanca, ki jo sme danes pogniti. Kot desetletni deček je prebiral, ko je bil za pastirja v Rodi, Mohorjeve knjige na paši. Takrat je njegova dobra memica naročila za njega na njegovo ime Mohorjeve knjige in od tistega časa se je zavestno vključil v narodno družino. Zaničevanje in zapostavljanje našega človeka je občutil na lastni koži v letih, ko se je v Celovcu učil trgovino. Potem je moral k vojakom. V Mostaru je pri bosanskem polku služil pri vojaki. Med južnimi brati se je še bolj poglobila njegova narodna zavest.

Spet doma je postal tajnik škofiške in logaveške občine. Skupno z županom Šalerjem je uvedel slovenski uradni jezik. V Logi vasi si je sezidal hišo in si uredil gostilno in trgovino. Bil je v tisti dobi tudi soustanovitelj slovenskega prosvetnega društva „Slavček“ v Logi vasi in „Edinost“ v Škofičah.

Jubilant s sedanjim predsednikom Zveze slovenskih zadrug tov. Lapušem

Slovenske gorice se zahvaljujejo

Veseli nas po enem mesecu tako iskren odmev gostovanja združenih pevcev iz Gur med podeželskim ljudstvom v Slovenskih goricah. Učitelj na gimnaziji v Cerkevniku, Jože Tratar, ki nas je s svojim pionirskim zborom tako lepo pozdravil, je poslal naslednje pismo, ki ga v vednost našim pevcem z Gur in v vzpodbudo drugim zborom v celoti objavljamo:

„Bilo je lepo!“ — „Bratje so nas obiskali!“ — „Da, naša koroška pesem je pa res zelo lepa!“ — tako so vzklikali in dejali naši ljudje po Slovenskih goricah, ko ste nas obiskali pred mesecem dni, dragi koroški pevci. Resnično je zapisal vaš „Vestnik“, da je bil nastop vaših povcev vsepovsod pravi praznik lepe koroške pesmi. Pionir Ciril iz Cerkevniaka je lepo poudaril, da „je vaša pesem učvrstila tudi v nas v svobodni domovini še večjo povezano z brati v zamejstvu, ki ste z nami ene krvi in jezika.“ Čeprav je minulo od vašega obiska pri nas že dober mesec, se še vedno pogovarjamo o vas in vaši pesmi. In ko smo prešli te dni tudi vaš „Vestnik“, pa prečitali v njem vaše vtise, je dejansko potrjeno s tem vse, kar ste doživeli tu in način, kako vas je tukajšnje ljudstvo sprejelo. Vaš list se čita na sestankih naših organizacij, gre od rok do rok kot v času NOB naš partizanski tisk in tudi naši pionirji ga jemljejo z zanimanjem v roke. Hvaležni so vam vsi tu za te vrstice, obenem pa so tudi spoznali, kako živite vi tam gori preko Karavank.

Ko smo te dni slavili tudi pri nas v Cerkevniku svoj veliki praznik — 29. november, je v programu zaorila tudi vaša lepa pesem. Pionirski zbor je ognjevitno zapel „Slovenski smo fantje“, mali pionirček Franček pa je zaigral na harmoniko večno lepo „N'mav čriez izaro“. In znova smo se spomnili vas, vašega življenja in obiska.

Loga ves

Minuli teden nas je za vedno zapustila v visoki starosti nad 80 let stara Mežnarjeva mama Barbara Švan. Za osemdesetletni rojstni dan so ji domači pevci v počaščenje še zapeli podoknico, saj je sama vse življenje ljubila slovensko pesem ter je bila vedno vneta pobudnica našega petja. Prav tako so ji pevci minulo sredo zapeli žalostinke v slovo in zadnji po-

V prvi svetovni vojni je moral takoj k vojakom, čeprav so bili vsi drugi tajniki oproščeni vojaške službe.

Po končani vojski se je začelo kruto preganjanje. Med najboljšimi našimi sinovi so tudi Šlajherja odgnali biriči v Litzlhof in ga tam najdalj zadržali.

Časi so se pomirili in Šlajher je pričel s plodovitim delom revizorja slovenskih zadrug. Pri tem delu ga je spoznala vsa naša Koroška in ga častila po njegovem značaju, njegovi natančnosti in pravičnosti. Njegova gostilna pa je postala neko kulturno središče Slovencev okolice.

Maloštevilne proste urice pa je porabil Šlajher, da je šel na planine. Tam v skalnatih samotah in v hribih se je čutil najsrečnejšega, kadar je gledal iz višav na večno ljubljeno slovensko zemljo.

Prišla je doba nacizma, doba novega in najhujšega preganjanja. Kmalu so zaprli gostilno in aprila 1942 je sledilo pregnanstvo. Kot 70-letnik je moral s svojo zvesto ženo v mrzlo in tujo Bavarsko v izseljeništvu.

Kelih trpljenja je moral biti izpit do dna. Strujen a ne strt se je leta 1945 vrnil v domovino. Spet se je, posebno z nasveti, vključil v narodno delo. Še danes ne manjka naš Šlajherjev oče pri nobeni naši prireditvi.

Koliko nad je moral pokopati v teku svojih let. A eno nikdar ni izgubil, ljubezen do svojega naroda, katerega prostega in srečnega videti je bila ves čas njegova srčna želja.

Danes ob tem slavnostnem dnevu se Ti zahvaljujemo, dragi Šlajherjev oče, za ves trud in za vso zvestobo in kličevo iz hvaležnih src: Na mnoga, zdrava in srečna leta!

Ob tej priliki se pisec teh vrstic spominjam svojega obiska pri vas, ko sem lansko leto bival ob lepem Vrbskem jezeru v Sekiri z našo slovensko deco iz Jugoslavije in z velikim veseljem sem stisnil roko vam, dragi pevci iz Hodiš, Kotmara vasi in Radiš, ko sem vas poslušal na koncertu v Kotmari vasi. Ko sem vas poslušal spet letos in to pri nas, sem samo mogel reči: Vaša pesem, vaše petje sta nenadkriljiva in iz leta v leto se bolj razvijajo vaši zbori. Ko tako poslušam naše ljudi, ki so vas poslušali, ne morejo tudi mimo vašega dirigenta in komponista tov. Kernjaka ter obeh solistov tovarišev Mirka in Tevžija. Tudi vam trem smo hvaležni za lepo petje.

Prepričani smo, da je ta vaš obisk v Slovenskih goricah bil lep začetek vse večje povezanosti naših ljudi tu in onstran državne meje in samo želimo, da niste bili tu zadnjič. Cerkevnik in vse Slovenske gorice vas vabijo, obenem pa tudi, da obiščete naše pionirje enkrat vaši otroci, ki so sedaj po pripovedovanju vas, dragi pevci, šele zvedeli za ta konec naše slovenske svobodne zemlje, ki vsa bije in žije tudi za vas in vaše otroke. Vem, da se bo spomnila ob tem vabilu pridna Lenčka iz Smihela pod Peop, ki je že bila pri nas ob lepem modrem Jadranu, ali pa pogumni Igor iz Celovca, ki nas je lansko leto vodil po lepi Podjuni, ali pa Serajnikova Marija iz Svaten in Marija iz Brnce. Pa pridnih treh pevčic iz Kotmare vasi, ki so znale tako lepo zapeti ob našem morju in Mirko iz Hodiš. Ja, kdo bi jih naštel, cela vrsta jih je, ki so mi še v lepem spominu in ki so vabljeni, da obiščete pionirčke v Slovenskih goricah. Veste, tudi tu je nekaj pionirčkov, ki so bili lani pri vas in vsi ti vas vabijo, da jih obiščete. Pokazali vam bodo prelepe gorice in z njimi se boste poveselili na paši, z njimi zvečer zapeli lepe pesmi štajerskih goric. Da, sprejmite ob tej priliki tople pozdrave in na veselo svidenje!

zdrav. Pokojna mati je bila vse življenje delavna in skrbna žena in dobra vzgojiteljica svoje precej številne družine. Svoje otroke je vzgajala v zavedne člane slovenskega naroda. Med lovci je posebno znan njen sin Janez, ki se je skupno z drugimi lovci udeležil tudi lova na divje svinje v Kočevju.

Naj si pokojna Mežnarjeva mati odpočije v domači zemlji, žalujočim preostalim pa naše sožalje.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

VABILO

na

KONCERT

koroških narodnih pesmi

ki bo v nedeljo, dne 13. decembra 1953, v hotelu »Obir« ob Klopinskem jezeru.

Spet bodo združeni pevci z Gur pod vodstvom znanega pevovodje Pavla Kernjaka zapeli številne koroške narodne pesmi in nudili poslušalcem plemenito razvedrilo in lep užitek. Nedavno uspelo gostovanje v Mariboru in Slovenskih goricah in zadnji koncert v Škofičah sta jamstvo, da bo zbor ustregel vsem udeležencem tudi na Klopincu.

Vsi ljubitelji slovenske pesmi od blizu in daleč pristrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo »Gorjanci« v Kotmari vasi bo priredilo v nedeljo, dne 20. decembra 1953, ob 14. uri popoldne in 19. uri zvečer pri Plajarju igrokaza »DRVAR IVAN« in »PA-STIRCI«.

*

Na Štefanovo, dne 26. decembra 1953, ob 14.30 uri bo Slovensko prosvetno društvo »Gorjanci« gostovalo z igro:

»SVOJEGLAVČEK«

v Št. Janžu v Rožu pri Tišlarju.

Pridite na obe prireditvi v obilnem številu!

Kotmara ves

Minulo nedeljno dopoldne je imelo naše Slovensko prosvetno društvo »Gorjanci« svoj občni zbor. Zbralo se je lepo število prosvetašev, igralcev in pevcev. Bivši odborniki, predsednik, tajnik in blagajnik so podali svoja poročila, ki so jih navzoči člani vzeli na znanje. Občni zbor je izrekel odbor razrešnico in pri volitvi je bil razen tajnika, katero funkcijo so poverili Čimžarju Erihu iz Čahorč, izvoljen ponovno dosedanji odbor.

Slovensko prosvetno zvezo je zastopal na občnem zboru Tonče Schlapper ki je tudi spregovoril. V svojih izjavah je podčrtal pomen slovenske prosvete za narodni obstoj koroških Slovencev. Slovenska prosveta na Koroškem se more razvijati in razcvetati samo v tesni kulturni povezavi z matičnim narodom. Številna gostovanja kulturno umetniških skupin iz Slovenije so nam dale novega poleta in vzpodbude v našem narodno kulturnem stremljenju. Gostovanja so nam vzbujala zavest, da moramo tudi koroški Slovenci svoje najboljšo doprinesiti h graditvi slovenske kulture in korakati po zgledih bratov iz Slovenije. Gostovanja iz Slovenije so nam le velika podpora v našem stremljenju, za kar se moramo tudi sami prizadevati.

V Kotmari vasi so že pokazali v zadnjih letih uspehe narodnega dela, ko so z velikim trudom in požrtvovalnostjo zgradili, tudi s sodelovanjem članov prosvetnega društva, svoj zadrugi dom. Uspeh te zgradbe je jamstvo, da bo ob dobri volji in ob isti prizadevnosti tudi uspelo, da bo že prihodnje leto zgrajena prosvetna dvorana ter bo tako izpolnjena davna želja kotmirskih prosvetašev in ne samo želja, temveč bo ustrezno nujni potrebi za uspešen razvoj slovenske prosvete na vasi.

Končno je opozoril na važno nalogo društva, ki je v tem, da pritegne vso mladino v svoj krog, da jo vzgaja in ji posreduje kot najpomembnejši pripomoček naše prosvete slovensko knjigo. Ob tej priložnosti je opozoril tudi na Koledar in ostali knjižni dar Slovenske prosvetne zveze, ki ga naj razpečajo v čim večji meri med ljudi.

Govoru zastopnika Zveze, ki so ga vsi sprejeli z odobravanjem, je sledila živahna in plodna razprava, ki je osvetlila še marsikako nastalo vprašanje.

V svojem nadaljnjem sporedu je občni zbor med drugim sklenil, da bodo pevci organizirali v doglednem času gostovanje v Slovenijo ter da bodo prihodnje leto pričeli z gradnjo prosvetne dvorane, ki jo nameravajo postaviti poleg zadrugnega skladišča.

Zadnji občni zbor lahko upravičeno upanje, da se bo razvijala v naši vasi nova živahna prosvetna dejavnost.

Navadimo se pravilnega gnojenja v sadovnjaku

Najprimernejši čas za gnojenje v sadovnjaku je jesen, kar naši sadjarji tudi v veliki večini vedo. Ne vedo pa še vsi, kje je gnojenje najbolj potrebno in važno. Ko sem pred tednom šel na vlak, sem videl v sadovnjaku svojega sošolca v Kamnu, da je tik ob deblu že okoli 100 let stare jablane strosil kakih dvoje vil gnoja.

Kaj pomaga gnoj ob deblu starega drevesa, kjer se ločijo debele korenine od debla, kjer ni več nobenih korenin, ki bi mogle izrabiti gnoj? Nič bi ne bilo, če bi bil zgornji primer izjemen posamezen slučaj. Žal pa je še mnogo takih sadjarjev, ki mislijo svojemu sadnemu drevu na ta način pomagati.

Najvažnejše mesto gnojenja je zunanji del koreninske krone, nikakor pa ne korenjača ob deblu. Korenine sicer razraščajo tudi od glavnih korenin proti korenjači, toda razmeroma največ je drobnih in vlasastih korenin ob koncu glavnih korenin. Zaradi tega je gnojenje tu najvažnejše in najizdatnejše. Pravilno je torej, da gnojimo pod celo krono. Če vsled pomanjkanja gnoja ne moremo pod celim drevesom gnojiti, tedaj gnojimo pod kapom vejne krošnje in ne ob deblu. Tudi tu seveda par vil ne bo zaleglo. Treba je obilo pognojiti. Od velikega drevesa pričakujemo že na stote sadu. Zato potrebuje tudi na stote gnoja, da bo res nekaj zaleglo. Sadjarji, ki pozorno opazujejo sadno drevje in sadni pridelek, so gotovo opazili, da je z gnojenjem nasičeno drevo zdrave rasti in da prinaša ne samo več temveč tudi kakovostno veliko boljše sadje.

Kar zadeva vprašanja, je-li potrebno, da pride gnoj v zemljo ali zadostuje trošenje po površini zemlje, vidimo v praksi vedno spet, da v zemlji spravljen gnoj prinese najboljši uspeh. To potrjuje pravilo, da spravimo gnoj v zemljo in se omejimo na trošenje po vrhu zemlje samo tam, kjer in kadar ga nam ni mogoče spraviti v zemljo. Kjer imamo sadje v vrstah, lahko gnoj podorjemo ali vsaj zakopljemo. Kjer ni nobenega reda v sadovnjaku, pride v poštev samo zakopavanje s krampom ali trošenje po vrhu.

V času modernega sadjarstva tudi ne moremo več pogrešati gnojenja z mineralnimi (umetnimi) gnojili. Hlevski gnoj sicer vsebuje vse redilne snovi in je — posebno če ga spravimo v zemljo — nosilec humusa in kot tak z mineralnimi gnojili ni nadomestljiv.

Vendar bi marsikdaj in marsikje, kjer sadje ne, oziroma redko rodi, s fosforimi in kalijevimi gnojili dosegli potrebno rodovitnost. Znano je, da rabi drevo za tvorbo pečk dosti fosforne kisline. Če je nima dosti na razpolago, najbrž ne razvije cvetnega brstja ali pa cvet odpade. Tudi kalija našim zemljinam dostikrat primanjkuje. Znano je, da kalij posebnon vpliva na trdnost sadnega drevja proti pozebi.

V zadnjih letih slišim veliko tožb, da poginjajo hruške ozimke (belice). V svoji okolici sem se prepričal, da je bil vzrok pogina pozeba. Vsa opazovana drevesa so izgledala izčrpana, zgladovana. Že vsa leta tudi opazujem, da tudi mlada sestradana drevesca rada pozebajo. Ker primanjkuje hlevskega gnoja skoraj

vsem našim kmetom in ker hlevski gnoj ne vsebuje vseh najvažnejših redilnih snovi v zadostni količini, je na mestu, da naše sadno drevje gnojimo izmenično enkrat z hlevskim gnojem, drugo leto pa z mineralnimi gnojili.

Tudi mineralna gnojila je treba pravilno spraviti v zemljo. Boljše kot nič je seveda tudi tukaj površno trošenje na zemljo. Kalijeva sol se itak že od vlažnega zraka raztopi in padavine jo sperejo v zemljo. Najslabše je seveda s tomaževo moko, ki jo vidimo tedne in tedne ležati na površju zemlje. Najlažje spravimo mineralna gnojila v zemljo z novjšimi tipi sadnih škropilnic, ki delujejo z močnim

pritiskom. Kjer so te škropilnice na razpolago, naj dokupijo tudi takozvane gnojilne sulice (Düngelanze), ki jih v gotovih razdaljah potisnemo v zemljo in s katerimi pod gotovim pritiskom vzbrižamo v vodi raztopljiva mineralna gnojila v zemljo. Tomaževa moka seveda za tovrstno gnojenje ni uporabna.

Kar tiče gnojenje mladega sadnega drevja, velja isto kot za starejše sadno drevje. Tu bomo vendar hlevski gnoj in mineralna gnojila vedno zakopavali, ker nam tu zakopavanje ne dela nobenih težav.

Poleg zakopavanja je priporočljivo, da potrosimo po drevesnem kolobarju še slamnat

gnoj, da se prst ob suši preveč ne izsuši in da ostane v godnem stanju (rahla).

Za doraščeno, rodeče sadno drevje je tudi gnojnica dobro uporabna, ki jo lahko razvažamo v vigradi. V mlade, še slabo rodeče nasade se jo nikakor ne upam priporočati. Našim sadjarjem je radi gnojnice pozeblo že mnogo drevesc. So sicer gotove sorte za pozebo manj občutljive in tudi od zemljin in leg je pozeba precej odvisna, vendar je treba precej izkušnje, predno bi to dognali in škoda bi bilo drevesc, ki bi pozebla samo zato, da privedemo do teh izkušenj.

Potrebe po apnu naj bi prej ugotovili in šele potem apnili.

inž. Marko Polcer

Gnojenje travnikov — ja ali ne?

Prizadevanja zadnjih let na tečajih SKZ in v člankih v „Obvestilih“ so brez dvoma odločilno pripomogla k podvojitvi in trojitvi števila kmetov po naših vaseh, ki gnojijo tudi travnike s hlevskim in umetnimi gnojili. Ob tej ugotovitvi pa ne prikrivamo dejstva, da večina teh kmetov ni pričela gnojiti svojih travnikov iz potrebe, marveč iz neke vrste „luksusa“, vsled dobrih in ugodnih cen za kmetijske pridelke, ki so dopuščale tudi „ta postranski izdatek“.

Neuspeh in pičli hektarski donosi v rastlinski proizvodnji v letu 1952 in skoraj istočasna podražitev gnojil, zatem pa padec cen klavne živine in letos poleti še krompirja sta med kmeti na splošno — in ne samo med našimi — skrčila sredstva za ta „postranski izdatek“ za gnojila. Odkrito povemo, da tri četrtine kmetov odklanja trošenje gnoja in razsipanje gnojil sedaj prav zaradi tega, ker smatra njihov nakup in delo z njimi kot postranski izdatek, da celo kot breme za kmetijo.

Ko smo že to povedali, pa še povejmo, da tako mnenje ni samo v posmeh vsem dolgoletnim znanstvenim poskusom in ugotovitvam, temveč naravnost udarec v obraz uspešnemu gospodarskemu računu in produktivnosti sleherne kmetije.

Na nasprotno trditev, da se uspeh obetajoče gnojenje med nami danes ne izplača več, bi dali v presojo tole: Boljše gnojenje ustvarja boljšo rodovitnost zemlje, daje višje pridelke in več hranilnih snovi v krmi živine. Višji pridelki in več hranilnih snovi z iste površine pa pomeni znižanje stroškov za pridelek. Da izrazimo to preprosto resnico v bolj prepričljivih številkah, navajamo najprej ugotovitve desetletnega poskusa, ki ga je napravil dr. Franz Zürn v Admontu in drugih alpskih predelih. Na travnikih z dvema do tremi košnjami je bil dosežen ob različnem gnojenju ta-le pridelek:

gnojenje na ha	seena surov. proteina v (beljakovin) q/ha	kg/ha
1. negojeno	48,3	505
2. 2,5% tom. žlindre		
1,5% kal. soli	68,0	744
3. 5,0% tom. žlindre		
3,0% kal. soli	74,7	802
4. 5,0% tom. žlindre		
3,0% kal. soli	86,0	882
2,0% niframoncala		

Na vprašanje, če je takšno gnojenje ob gornjih pridelkih in ob upoštevanju vseh stroškov za delo, za davke ter za vzdrževanje in obrestovanje orodja, strojev in poslopij rentabilno, odgovarja dr. Bruckner iz Admonta s svojim rentabilnostnim računom:

pridelek	seena na ha	rednost	pridelovalni stroški na ha na kg seena
1.	48,3	3.864	2.623 0,54
2.	68,0	5.440	3.101 0,46
3.	74,7	5.976	3.434 0,46
4.	86,0	6.880	3.825 0,44

Iz tega povzemamo, da je bil z gnojenjem v zadnjem primeru dvignjen pridelek za 37,7 q kar pomeni — pri vrednosti seena 80 šil. za 100 kg — povišanje vrednosti za 3.016 šil. Pridelovalni stroški so se vendar zvišali le za 1.202 šil.

Prikrivali bi resnico, če bi rekli, da je to razmerje lahko povsod tako ugodno, kajti ne samo pridelovalni pogoji temveč stroški dela so na vsaki kmetiji dokaj različni. Kjer so trošenje gnojil, sušenje in grabljenje ter morebiti tudi še košnja ročno opravilo, tam razmerje ne bo tako vabljivo, dočim bo tam, kjer je delo na travnikih razen nakladanja seena na voz le opravilo traktorista, še ugodnejši kot v zgornjem primeru. Upoštevati pa je še treba, da to še niso dokončne številke za pravi uspeh višjih pridelkov. Dokončni večji uspeh gnojenja se pokaže šele v hlevu po povečanju molznosti in prirastka živine.

Po tem razglabljanju moramo na vprašanje „ali naj travnike gnojimo?“ samo reči: Da, moramo jih gnojiti, toda danes ne več iz „luksusa“, temveč iz potrebe, da z nami ne bo šlo navzdol.

Zato pa: oskrbimo si denar za gnojila in kupimo jih. Posvetujmo pa se tudi, kdaj in kako bomo prihodnje leto najboljše gnojili.

Blaž Singer

Kmet. tehnik Ferdo Hobel:

Odpravimo slabosti in napake v našem semenarstvu

(Nadaljevanje)

Ko smo julija pregledovali krompirišča, smo pri nekem kmetu v Podjuni začudeno ugotovili nad 10% rastlin napačenih po črni nogi. Ko smo kmeta vprašali, ali je posadil sveže narezan krompir, nam je to potrdil, pri tem pa se je izgovarjal: seme je bilo krivo. Bakterije in glivice teh dveh bolezni so v zemlji, posebno v tisti, ki je čestokrat posajena s krompirjem. Zato sadimo semenski krompir cel in nenarezan. Če že brez rezanja ne gre, pa pripravimo krompir, ki ga sadimo za domačo uporabo 8—14 dni pred samo saditvijo. V tem času se bo rezano mesto posušilo in tvorilo tanko kožo, ki varuje gomolj pred okužbo.

Za domačo potrebo želimo obilen pridelek debelih gomoljev, zato ga sadimo z ogrodnikom v razdalji 60—65×35—40 centimetrov. Semenarji pa strmimo za tem, da bilo čim več srednje debelega gomolja, ki je kot semensko blago najbolj zaželeno. S pravilnim gnojenjem in z gostejšo saditvijo v brazdi lahko dosežemo oboje.

Krompir ne bomo sadili pregloboko. V našem primeru najbolj odgovarja 8 do 10 cm, kajti šibko pomladansko sonce dovolj ogreje ta sloj zemlje in omogoča pravočasno kalitev.

Mladi nasad oskrbujemo že takoj po saditvi. Po dežju se je namreč tvorila na površju skorja, ali pa je vzkalil plevel. S česalom (Striegelegge) branamo 1—2 krat po potrebi. Tako bomo obdržali rahlo površino in plevel sprti zatirali.

Ko so rastline že pred visoke, bomo pristopili k odbiri bolnih rastlin. Po dve in dve brazdi pregledamo hkrati. S košaro v eni in majhno motiko v drugi roki se podamo na delo. Vsako bolno rastlino z gomolji vred izločimo in jo spravimo v košaro. Ne bolne rastline, niti gomolji od teh ne smejo ostati v bližini nasada. Gomolje pokrmimo, krompirjevko pa damo na kompost. Da odstranimo tujo pri- mes, bomo ob času cvetenja šli še enkrat

med vrstami, ker v tem času najlažje spoznamo drugo sorto. Opazovanje rastlin tekem leta je v nasadu za seme nujno opravilo.

Istočasno pregledamo nasad tudi za koloradskim hroščem. V letošnjem letu je bila odbira pomanjkljiva. Zato poudarjamo nujnost, da ob zimskih večerih pogledate v knjigo »Wichtige Krankheiten und Schädlinge der Kartoffel«, ki ste jo pomladi sprejeli od Južnokoroške semenarske zadrage. Od bolezni najprej opazimo zvijanje listov (Blattrollkrankheit — stran 18); ko so rastline že bolj razvite, se prikaže lahki mozaik (Leichter Mosaik — stran 12), črtavost (Strichelkrankheit — stran 16) in kodravost (Kräuselkrankheit — stran 14).

V naših krajih še ni navada, da bi krompirišča škropili. Saj še v sadovnjaku manjka večje roke in škropilnice. Krompir, posebno pa rani je občutljiv za plesen (Kartoffelkrautfäule), ki ga napade po cvetenju, to je v drugi polovici junija. Posebno v letošnjem letu smo imeli priliko ugotoviti, da so bili skoraj brez izjeme vsi nasadi napadeni in krompirišče je prisilno dozorelo. Vsled tega se je na eni strani pridelek močno zmanjšal, gomolje pa bo silno rada napadla gniloba.

Koloradski hrošč se je že močno pojavil v naših krajih. Da se bomo obranili tega škodljivca z obiranjem, ni več verjetno. Za uspešno zatiranje bomo morali škropiti. Isto velja tudi za listne uši, ki prenašajo bolezenske klice od bolnih na zdrave gomolje.

Posebej naj bo še povedano, da moramo škropljenje izvršiti pred pojavom plesni in v času nastopa škodljivcev. Poleg zatiranja bolezni in škodljivcev so važna sredstva, ki jih uporabljamo in ki ugodno vplivajo na razvoj rastlin. V bodoče bo torej nujno, da si nabavijo vaške skupnosti 2 do 4 kmetov poljske škropilnice, katerih uporabnost je v zvezi z hormonalnimi sredstvi za zatiranje plevela zelo mnogostranska. (Se nadaljuje)

Razvoj koroškega gospodarstva v luči statistike

(Konec)

ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST

Zaposlenost v Avstriji se je v prvem polletju 1953 razvijala v isti smeri, kakor se je pričela razvijati v preteklem letu. Brezposelnost je pričela naraščati. Vzroki takega razvoja so v težavah industrije pri eksportu (domači trg je domala nasičen) in v ponehanju gradbene dejavnosti, ki daje zagona vsem ostalim gospodarskim področjem.

Naraščanje brezposelnosti je toliko bolj resno, ker to ni posledica prekomerne ponudbe delovne sile ob istočasnem držanju staleža zaposlenih. Število zaposlenih pada in na račun tega raste število brezposelnih. To dokazuje primerjava zaposlenih in brezposelnih v prvem polletju 1953 s prvim polletjem 1952. Število zaposlenih je znašalo

	v Avstriji	na Koroškem
1952 januarja	1.869.700	113.100
junija	1.946.900	127.700
1953 januarja	1.767.500	105.400
junija	1.924.100	123.400
razlika v januarju	— 102.200	— 7.700
razlika v juniju	— 22.800	— 4.300

Temu nasproti je znašalo število brezposelnih

1952 januarja	197.334	16.043
junija	118.945	3.422
1953 januarja	285.323	22.948
junija	143.114	6.756
razlika v januarju	+ 87.989	+ 6.905
razlika v juniju	+ 24.169	+ 3.334

Razvoj brezposelnosti prizadene moške poklice, dočim so ženski poklici zelo malo prizadeti. Vzrok je iskati predvsem v nazadovanju gradbene dejavnosti. Čudno pa je, da poročilo deželne vlade navaja porast brezposelnosti na področju kmetijstva od 1.159 v prvem polletju 1952 na 1.736 v prvem polletju 1953. Tega porasta si ni mogoče razlagati drugače, kakor tako, da so v njem na eni strani zapopadeni oni kmetijski delavci, ki so v zadnjih letih šli iz kmetijstva kot pomožni gradbeni delavci in so sedaj brezposelni, na drugi strani pa kmečka mladina, ki je obiskovala šole in se učila v drugih poklicih, sedaj pa ne najde zaposlitve.

To domnevo potrjuje tudi razdelitev brezposelnih po okrajih, ki je največja ravno v okrajih, ki imajo izrazito kmetijski značaj. Tako je imel okraj Velikovec v juniju 1953

štirikrat toliko brezposelnih kot v istem času lanskega leta.

Za eno prosto mesto se je v mesecu juniju potegovalo oseb:

	na Koroškem	v Avstriji		
	moških	žensk	moških	žensk
1951	0.40	1.50	1.27	3.26
1952	0.47	6.60	4.17	7.14
1953	6.55	2.41	9.45	10.43
Kmetijskih delavcev pa:				
1951	0.06	0.07	0.08	0.06
1952	0.18	0.10	0.26	0.76
1953	0.81	0.16	0.94	0.35

Naraščaj vajencev in razpoložljiva vajeniška mesta sta se razvijala normalno. V moških poklicih je bilo še vedno več vajeniških mest na razpolago, kakor pa je želja za ta mesta. Poročilo pravi, da je mladina postala glede izučitve poklica izbirčna, kar seveda ni mogoče vzeti brez ugovora na znanje. Z ozirom na obči razvoj zaposlenih in brezposelnih je vendar za pričakovati, da bo tudi z „izbirčnostjo“ mladine kmalu pri kraju, kajti bolje je, da se človek nekaj uči in priuči, kakor pa da se izživlja v brezdelju.

Ko zaključujemo ta pregled razvoja v koroškem gospodarstvu, upamo, da smo našemu ljudstvu nekoliko doprinesli k boljšemu spoznanju gospodarskih pogojev in prilik na Koroškem.

B. S.

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Najvažnejše o mesu

V naši prehrani zavzema meso zelo važno mesto. To je razumljivo, saj vsebuje veliko hranljivih snovi, ki v največji meri nadomeščajo izrabljene energije organizma. Seveda vsi kosi mesa niso enakovredni. Zato jih tudi pripravljamo na različne načine. Meso stare živali je vse bolj uporabno za kuhanje in dušenje, medtem ko mlado meso cvremo in pečemo. Pravimo, da je meso dobro, če je odležano. Kaj se to pravi? Ko žival zakoljemo, beljakovine v mesu zakrknejo in se mišičje skrči. To krčenje se prične šele približno 6 ur po zakolu. Nato nastane v mišičju nekako vrenje, zaradi katerega preneha krčenje in meso postane mehko. Če meso ni odležano, potem ga s kuhanjem ne moremo zmehčati, temveč ga damo za kratko časa v kislino mleko ali pa v kis oziroma v kvašo. To velja zlasti za divjačino in za staro govedino.

Za kvašo potrebujemo dva in pol litra vode, četrt litra kisa, deset dkg korenja, 8 dkg peteršilja, 4 dkg zelene (selerja), 20

zrn popra, 10 klinčkov, nekaj lovorovih listov in soli po okusu. Vse skupaj kuhamo dobre pol ure. Nato pa pustimo, da se shladi. Ohlajeno kvašo polijemo na meso, ki ga obtežimo z lesenim pokrovom, tako da ostane meso pod njo. Če je toplo, tedaj kvašo menjamo vsak drugi dan, pozimi pa odlijemo in ponovno prekuhamo.

Meso razlikujemo po vonju, okusu, barvi, trdnosti vlaken in po količini masti. Mlada žival ima svetlo meso in nežna vlakna. Tudi meso iste živali ni v vseh primerih enako. Nekateri deli so mehkejši, drugi bolj žilavi in to mora gospodinja upoštevati, kadar meso pripravlja. Dobro meso je prožno, svežerdeče barve, prijetnega vonja. Pokvarjeno pa je bledosivkasto, mehko in sluzasto in ga zlahka spoznamo tudi po slabem vonju. Pokvarjeno meso tudi ni prožno; če ga s prstom pritisnemo, vdolbina ostane vidna, medtem ko se pri presnem mesu takoj izravna. Meso se pokvari največkrat zaradi gliv, ki so v zraku, zato ga moramo hraniti na suhem, hladnem in zravnem prostoru. Nekateri meso nasolijo, češ tako se bolj drži. To je res, toda pred uporabo je treba meso dobro oprati, da ne bo juha preslana; s pranjem pa odstranimo dobre mesne sokove, ki jih je sol raztopila. Gospodinja, ki nima hladilnika, naj v poletnem času zavije meso v krpo, ki jo je namočila v kisu. Seveda mora krpo dobro ožeti. Pokvarjeno meso povzroči lahko hudo zastrupljenje, zato moramo

še posebej paziti, kje in kaj kupujemo. V svinjskem mesu so čisto trihine in ga moramo dobro prekuhati ali prepečiti. Preden damo meso v lonec, ga najprej operemo v mrzli vodi; pri tem je treba paziti, da ne stoji predolgo v njej, ker bi s tem veliko izgubilo. Meso moramo vedno tudi potolči, ne samo, kadar delamo zrezke, ampak tudi sicer. Če je žilavo in

trdo, tedaj kanimo v vodo malo žganja ali pa natrimo meso z gorčico. Meso režemo vedno povprek in nikdar po dolžni vlakni.

Ko meso jemo, je še posebej važno, da ga dobro zgrizemo; s tem olajšamo delo prebavilom. Z mesom serviramo vedno dosti testenin ali sočivja, ker je samo težko prebavljivo in nastopajo zaradi tega pogosto prebavne motnje ali celo bolezni. Če bomo temu priučili že otroke, bo takih bolezni dosti manj.

Neuničljivo blago ni več sen bodočnosti

Ali bi radi imeli obleko, ki ne bi zbledela, ki se ne bi umazala in ki se ne bi strgala? Ali bi radi imeli čevlje, katerih podplati bi trajali večno? Morda pohištvo, s katerim pri prenašanju lahko zadenemo ob vsak vogal in ostane kakor novo? Mogoče želite tapete, katerim ne škoduje niti sonce, niti zrak, mrčes ali prah? Ali bi vam bilo všeč, če bi bila odstranjena nevarnost požarov in zmanjšano število nesreč zaradi eksplozij?

Vsi ti čudeži bodo kmalu mogoči. To se pravi takrat, kadar bodo prišli na trg izdelki z določenim odstotkom fluorogljika, katere že v veliki množini izdelujejo v Združenih državah Amerike.

Spojino je iznašel profesor Simons, z univerze v Floridi. Dr. Simons je 15 let trdo delal, dokler ni uspel.

Fluor je skrajno neukrotljiv plin, ki zastruplja oči in poškoduje steklo in azbest. Prof. Simons ga je skušal ukrotiti z ogljikom. V prvih mesecih so se vsi poskusi končali z močnimi eksplozijami. Toda nekega nepozabnega popoldneva je uspel in opazil na dnu epruvete prozorne

kapljice neke tekočine. Ogljik je premagal fluor in novo zvezo so imenovali »Joevo blago«.

Ogljikove vodike spojene s fluorjem, so med vojno uporabljali izključno v vojne namene. Po vojni pa je Simons odkril okrog 800 novih spojin. Teflon, plastična masa, kateri med izdelovanjem dodajajo fluorov ogljik, je uporabljiva že v več kot tisoč različnih oblikah. Lahko si mislimo, da pomeni odkritje nove formule, nekakšno revolucijo na znanstvenem in industrijskem področju.

Seveda bodo izdelki v začetku precej dragi, toda počasi se bodo cene znižale.

Prvi izdelki, ki bodo prišli na trg, bodo plastične mase in laki. Po vsej verjetnosti bo to že prav kmalu. Ti izdelki ne bodo goreli, niti oksidirali, niti se ne bodo pokvarili. Razen tega jih ne bo mogoče umazati.

Kakšne bodo prednosti novih izdelkov, si lahko mislimo. Koliko manj dela bomo imele na primer samo gospodinj, ki skrbimo za snago in čistimo umazane mize, peremo prte, zastore ali se jezimo, ker so moški s cigareto zažgali prtiček!

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Še nekaj o najdenju

Predvsem je treba poudarjati, da ni vsaka reč, ki zapuščena kje leži ali stoji, res zapuščena, namreč v tem smislu, da je lastnik ne mara več in da jo je zavrgel! Zaradi tega ne sme najditelj najdeni predmet brez vsega obdržati, temveč ima razne dolžnosti.

Ako najditelj po vseh okoliščinah, po lastnostih najdene stvari (posebno iz kakih spisov, znamenj, črk in slično) lahko sklepa na osebo lastnika, mu mora stvar vrniti, ker zapade sicer kazenskemu postopku in kazni. Če pa lastnika ne more spoznati, pa mora najdeno stvar na podlagi posebnih predpisov založiti ali pri občinskem uradu, ali pri drugem za to posebno določenem uradu javne uprave, kakor se to od časa do časa razglašajo, ker sicer tudi zapade kazni.

Uradi, ki sprejemajo najdene stvari, javljajo večkrat, kdaj se je treba radi izgub oglašiti. Če se pa v enem letu od objave nihče ne oglasi, dobi najditelj najdeno stvar v začasno porabo in posest. Lastnik pa postane šele potem, če se prejšnji lastnik tri leta ni oglašil!

Če se pravi lastnik pravočasno oglasi in lastnino dokaže, mora najditelju na splošno plačati deset od sto prave vrednosti najdene stvari. Posebni predpisi določajo, koliko se plača pri posebno visoki vrednosti!

Najditelju se morajo povrniti tudi drugi potrebni izdatki!

Za reči najdene v uradih, javnih vozilih (v železnici, poštnih vozovih, tramvajih itd.) veljajo posebni predpisi in posebni uradi.

K temu nekaj primerov: Če najde služkinja gospodarju ukradene stvari kje skrite, ne dobi najdenine! Ravno tako se ne more zahtevati najdenina od vrednosti, ki so pri mrliču utopljenju, — pač pa dobi najdenino najditelj poštnega paketa z naslovom, ali najditelj hranilne knjižice.

Če najde več ljudi kako stvar na enkrat, si najdenino delijo, izključen pa tudi tisti ni, ki se sicer prvi stegne, da bi stvar prijel, drugi pa je hitrejši in jo pobere!

Kdor naleti na zakopane, zazidane ali sicer skrite stvari, katerih lastnik ni znan, mora najdbo javiti, kakor je zgoraj omenjeno. Če kažejo vsi znaki na pravega lastnika, se mu stvar izroči. Če pa ne more dokazati, da je za skrivališče še dobro vedel, da torej veze z najdbo še ni izgubil, mora plačati tudi najdenino!

Če so pa najdene stvari, ki so ali star denar, nakit, okrasi, lepotičja in druge dragocenosti, bile že tako dolgo kje skrite, da se že radi tega ne more najti prejšnjega lastnika, je to zaklad (šac) in se najdba ravna po predpisih, ki smo jih že enkrat bolj praktično obravnavali!

Kar spada pod spomeniško zaščito starin, se mora javiti tozadevnim uradom, sicer se pa deli, kakor smo na tem mestu pisali že v številki 37 našega lista z dne 31. julija t. l.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Nočno mokrenje v posteljo

Ne samo otroci, tudi marsikateri odrasel človek trpi za tem, da moči ponoči v posteljo. Nočno mokrenje otrok pa je tako pogost pojav, da povzroča strašno nepravilno in skrbi ne le materam, marveč tudi marsikateri otrok sam trepeta pred to boleznijo, ki mu jutro prinese najmanj zmerjanje, lahko pa celo udarce.

V začetku drugega leta je večina otrok že sposobna, da zadržuje vodo čez dan, v začetku tretjega leta pa tudi ponoči. To sposobnost pridobe običajno deklice hitreje kakor fantki. Pri mnogih pa nastopi ta sposobnost šele ob koncu tretjega ali četrtega leta, ne da bi bili otroci zaradi tega bolni za nočnim mokrenjem. Na splošno pri majhnih otrocih sposobnost, da bi zadrževali vodo, ni kdo ve kaj razvita. Marsikateremu otroku, ki sicer ne mokri, uide voda medtem, ko se je zamislil v igro, med smehom, jokom ali strahom. Tega se običajno zelo sramujejo in moramo paziti, da jih ne užalimo s pretrdo ali žaljivo besedo. Nekateri otroci pa mnogo let ali pa celo nikoli ne zmorejo zadrževati vode, ali pa se pri njih po krajšem ali daljšem odmoru nočno mokrenje znova pojavi. Dojen-

čki močijo podnevi in ponoči, taki otroci pa skoraj vedno le ponoči. Pri tistih bolj odraslih, ki mokrijo neprostovoljno tudi podnevi, je treba misliti ali na telesno ali pa včasih le na duševno nerazvitost, če seveda ni kakšnih posebnih vzrokov. Ne smemo misliti samo na napačno vzgojo, kajti to bolezen imajo tudi mnogi, ki so imeli tudi dobro in skrbno vzgojo. Zdi se, da se bolj pogosto pojavlja med 3. in 6. letom, torej v dobi, ki sledi običajnemu mokrenju majhnih otrok, in pa v predpubertetni dobi, med 9. in 14. letom. Pri prvih prevladujejo deklice, pri drugih pa dečki.

Seč izpraznijo otroci med spanjem bodisi v krepkem curku ali pa le počasi, včasih obilo, drugič neznatno količino. Pogled na ležišče otroka, ki ponoči obilo moči, je pri družinah, ki zavoljo nemarnosti ali pa zavoljo pomanjkanja perila tega ne menjajo redno, kaj neprijeten. Posteljice takih otrok so včasih že na pol gnile, preperle in iz njih zelo smrdi.

Mokrenje se pojavlja največkrat med 2. in 4. uro ponoči, običajno med najtrdnejšim spanjem, včasih pa tudi po parkrat v noči, skoraj vedno naenkrat, ne pa kapljaje. Vpliv okolice je dostikrat

velike važnosti za takega bolnika. Na vožnji, v tujem stanovanju ali celo ob novi srajčki lahko pojav izostane, dočim telesni napor, slaba hrana, oslabele, gliste itd. bolezen poslabšajo. Včasih pa tudi sprememba okolice, stanovanja itd., ki otroku ne ugaja.

Včasih so dejali, da so taki otroci živčno ali duševno bolni, vendar velja to le za nekatere primere. Marsikdaj se pojavi nervoznost šele kot posledica mokrenja in strahu pred sramoto in kaznijo. Pri mnogih telesno in duševno slabo razvitih, in sicer povsem zdravih otrocih. Vsekakor je treba otroka, ki neprostovoljno moči, dati pregledati pri zdravniku, če ni morda kakšnih nepravilnosti v razvoju mehurja, ledvic, hrbtenice, če ni vnetje na mehurju in ledvicah, ali bodisi velikih ali malih glistic ali celo obojih hkrati. Če je vse to v redu, je treba misliti še na pomanjkljivo delovanje mehurjeve stene in mehurjevih živcev ali pa na duševne vzroke. Ko seč mehur zadosti razširi, dobimo občutje, da je treba na vodo. Pri mnogih bolnikih tega občutka ni, zato ne vedo, da je mehur poln in ne gredo na stran. Ponoči, ko telo leži in miruje, ledvice dosti bolj delujejo, pa se mokrenje raje pojavi. Pri dečkih je treba paziti, da ni kožica na koncu spolovila preozka in vneta. K nočnemu mokrenju pripomorejo zlasti močno soljene in na ogljikovih hidratih bogate jedi, ker dolgo zadržujejo tekočino v telesu, prav tako pitje obilo vode in drugih tekočin, zlasti zvečer. Nekateri otroci imajo zelo trdno spanje in se ne zbude, ko jih tiščijo na vodo, niti potem ne, ko so izpraznili v posteljo. (Dalje prihodnjik)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Slovenska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Slovenska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: ob 6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 19.45, 21.45 in 23.55 uri.

Sobota, 12. december:

8.45 Za naše male poslušalce — 11.00 Veder dopoldne — 14.30 Želi si kaj — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 „Iz vseh dolin zveni“ — 17.10 Šlagerji — 17.40 Philipsrevija — 20.00 Športna poročila — 20.45 Nove avstrijske polke — 21.00 Mednarodni šlager-ekspres — 22.30 Plesna glasba.

Nedelja, 13. december:

7.15 Voščila — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 14.45 Pozdrav zate — 16.15 Pravljičja — 17.30 Šport in glasba — 19.00 Glasba — 21.05 Mi govorimo o glasbi.

Ponedeljek, 14. december:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slovenska

oddaja — 20.00 Specielno za vas! — 20.30 Želje, ki jih radi izpolnimo — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 15. december:

11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Slovenska oddaja — 19.15 Velika šansa — 20.15 Mi se peljemo s potovalnim uradom — 21.00 Božična oddaja — 23.00 Plesna glasba.

Sreda, 16. december:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Koncertni valčki — 19.30 Kmečka oddaja.

Četrtek, 17. december:

10.45 Veder dopoldne — 14.30 Slovenska oddaja — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Stalno omizje za toto — 20.00 Kriminalna uganka — 21.00 Igro plesni orkester Dumka.

Petek, 18. december:

10.45 Za dom — 14.30 Slovenska oddaja — 15.45 Nekaj za nabiralce znamk — 16.30 Vsi otroci poslušajo — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.00 Kmečki advent.

Umivajmo se vsak dan z mrzlo vodo

Zelo zdravo je, če se zjutraj, ko stopimo iz postelje, takoj hitro umijemo z mrzlo vodo po celem telesu, tudi če smo v mrzli sobi. Koža bo takoj bolje dihala in krvni obtok bo boljši. Slabe snovi telo bolje izloča tako, da nimajo časa, se v telesu zaježiti. Zaradi tega izpade poznejši glavobol, vročina, različne bolezni in končno tudi revmatizem. Torej: takoj iz postelje in z mrzlo vodo po telesu!

Najprvo polijemo z mrzlo vodo noge in roke, potem telo spredaj in zadaj. Ko se oblečemo, umijemo še roke z žajfo in očistimo zobe. Dnevna nesnaga pa je bila itak že z večernim umivanjem odstranjena.

Poskusite in gotovo ne boste zlahka prehlajeni!

Ureditev položaja narodnih manjšin v Avstriji je za Jugoslavijo posebno važna

Čeprav je že mesec dni od tega, kar je bil na državnem obisku na Dunaju državni sekretar za zunanje zadeve FLRJ Koča Popovič, je odmev na tedanje razgovore še povsem živ. Zato ponatiskujemo izvleček iz članka „Jugoslovanski obisk na Dunaju“, ki je bil nedavno objavljen v „Naših razgledih“ in ki je prav v teh dneh, ko bodo ponovno govorili v koroških vladnih krogih o vprašanju dvojezičnega šolstva, posebno aktualen. Aktualen pa je tudi glede na večkrat nejasno pojmovanje osnov za dobrososedske odnose med Avstrijo in Jugoslavijo, ki kdaj pa kdaj pride do izraza tudi z objavljanjem ne povsem primernih člankov celo v demokratičnem avstrijskem tisku.

Napredek v dobrih odnosih s sosedno državo je vselej razveseljiv. Manifestacija dobre sosedstva z Avstrijo ob obisku jugoslovanskega državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popoviča na Dunaju pa je še posebno pomembna, ker utrjuje in potrjuje vztrajno črto vzpona, ki jo kaže diagram naših odnosov z državo, s katero v preteklosti ni bilo vedno tako. Negativna dediščina, ki izvira iz preteklih odnosov Avstrije do jugoslovanskih narodov, se razbija v nezadržanem toku obojestranskega sproščanja tistih trajnih elementov, ki obe sosedni deželici družijo in jima odpirajo perspektivo trdnega prijateljstva in koristnega sodelovanja.

Eden izmed osnovnih takih elementov je dejstvo, da si je Avstrija kljub temu, da še nima državne samostojnosti in da jo bremeni absurdna okupacija, znala zagotoviti zadostno neodvisnost in svobodo državnega delovanja, da lahko vodi politiko s stališča koristi avstrijskega naroda. Drugi trajni element je socialistična politika Jugoslavije, ki z doslednim podpiranjem avstrijskega boja za popolno suverenost in neodvisnost postavlja temelje prijateljstvu med obema sosednima deželama...

Dejstvo, da smo obenem s krepkimi koraki v delovanju organizma Balkanskega pakta doživeli tako prepričljivo manifestacijo napredka v odnosih z našo sosedo Avstrijo prav v dneh, ko je akcija zahodnih sil v zvezi s tržaškim vprašanjem v očeh svetovne javnosti prizadejala tak udarec normam mednarodnega reda in zakonitosti, daje dunajskemu

obisku našega državnega sekretarja še poseben pomen. Intrigam italijanskega imperializma in njegovim vatikanskim zvezam se ni posrečilo izpodkopati tega hrabrilnega pozitivnega dogodka v mednarodnih odnosih, ki ne samo krepi stališče Jugoslavije sploh in njen položaj zakonitega predstavnika interesov tržaškega zaledja posebej, temveč ki tudi zgovorno kaže, na kateri strani je krivda za čedalje težji položaj v jugoslovansko-italijanskih odnosih. Uspeh obiska jugoslovanskega državnega sekretarja v Avstriji je nov demanti italijanske trditve o nepomirljivosti Jugoslavije, s katero bi radi pred javnostjo opravičili svojo imperialistično politiko do naše države.

Zaradi konstruktivnega stališča Jugoslavije in Avstrije na manj problematičnih področjih medsebojnih odnosov in v zvezi z njihovim napredkom se tudi izboljšujejo možnosti za boljše ureditev položaja koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Tako ureditev, ki je za Jugoslavijo še posebno važna, saj gre za reševanje našega nacionalnega vprašanja, bi pomenila nerazrušljivo osnovo za prijateljske odnose med Avstrijo in Jugoslavijo.

Razumljivo je, da se demokratični in pravični ureditvi tega vprašanja upirajo nekateri šovinistični in Jugoslaviji sovražni elementi v Avstriji in še posebno na Koroškem. Toda ne gre za te po zgodovini obsojene obupance, gre za to, da si zavest o demokratičnih dolžnostih avstrijskega naroda do manjšine dokončno utre pot skozi goščo predsodkov in nerazumevanja, ki so dediščina preteklosti. Gre za to, da se v avstrijski demokratični javnosti še bolj kot doslej utrdi spoznanje, da — na primer — omejevanje pravic naše manjšine v dvojezičnem šolstvu lahko le škoduje reševanju najbolj perečega problema, to je okrepitve miru v tem delu sveta. To seveda ni možno doseči čez noč, to mora biti rezultat notranjega razvoja demokratične zavesti avstrijskega ljudstva in njegove emancipacije od predsodkov preteklosti. Zato je tembolj potrebno najintenzivneje nadaljevati tisto prakso medsebojnega sodelovanja in spoznavanja v čim bolj vsestranskih pozitivnih odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je že dala dobre rezultate. Jugoslovanski obisk na Dunaju je nov dokaz, da je razvoj v tej smeri ne le mogoč, temveč da je tudi čedalje bolj važna mednarodno politično dejstvo.

Spet diplomatski odnosi med Perzijo in Anglijo

V zadnjih dneh sta vladi Velike Britanije in Perzije sklenili obnovitev medsebojnih diplomatskih odnosov, ki so bili prekinjeni zaradi takimenovanega petrolejskega konflikta v času, ko je še bil ministrski predsednik Perzije Mosadik. Prihodnji korak ponovne normalizacije medsebojnih odnosov bodo razgovori za poravnavo petrolejskega spora.

S ponovno vzpostavitev anglo-perzijskih diplomatskih stikov pa je prišlo v glavnem mestu Perzije Teheranu do velikih demonstracij. Perzijska opozicija se je precej enotno uprla sklepu Zahedijeve

vlade in povzročila precejšnje nemire. Verskemu voditelju Kašaniju so se pridružili voditelji delavske stranke in nacionalne fronte ki je vedno podpirala prejšnjega ministrskega predsednika Mosadika. Proti demonstrantom so morale nastopiti vojaške enote, ker jim policija sama ni bila kos. Mnogo ljudi je bilo aretiranih. Ni še povsem določeno, ali bo valda mogla uspešno zadušiti odpor opozicijskih sil proti normaliziranju odnosov z Veliko Britanijo.

Eisenhower za uporabo atomske energije za miroljubne namene

Po vrnitvi z Bermudskih otokov je ameriški prezident Dwight Eisenhower minuli torek govoril pred Generalno skupščino Združenih narodov o nevarnostih, ki grozijo človeštvu v „atomskega veku“. V svojem govoru je pozval vse velesile, ki se oborožujejo z atomskim orožjem, naj prenehajo z mrzličnim tekmovanjem v takem oboroževanju. Predlagal je ustanovitev posebnega urada za atomsko energijo v okviru Organizacije združenih narodov, ki naj bi proučeval vse možnosti za miroljubno uporabo atomske energije. Predsednik Eisenhower je posebej poudaril, da bi pri takih prizadevanjih nujno morala sodelovati predvsem tudi Sovjetska zveza.

Kakor znano, so tudi Sovjeti že večkrat predlagali mednarodno kontrolo nad atomsko energijo, pač pod pogoji, ki jih Zapad ni mogel ali ni hotel sprejeti. Vprašanje je torej, koliko izgledov ima sedanji Eisenhowerjev poziv, da bi ga sprejeli na Vzhodu, ko mu pa sovjetski tisk že sedaj očita, da ne zahteva absolutne prepovedi uporbe atomskih bomb.

Iz letošnje tujskoprometne statistike

Tujskoprometni urad za Koroško ugotavlja v svojem letnem poročilu, da je bila letošnja tujskoprometna sezona najboljše. Število gostov v tujskoprometnih občinah je v primeri z letom 1952 narastlo za 9 odstotkov in je doseglo skoraj 400.000 oseb. Ta porastek pripisujejo v prvi vrsti naraščanju števila inozemskih gostov. Število uporabljenih prenočišč je od lani narastlo od 1.615.000 za 16 odstokov in se je dvignilo na 1.876.000. Povprečna doba letovanja je narastla od 4,42 na 4,71 dni.

V tuzemskem prometu je število oseb padlo in pravi tujskoprometni urad v svojem poročilu, da so prevozne cene na

Koroškem previsoke, da si zaradi tega mnogo nameščencev in državnih uradnikov ne more privoščiti dopusta v tujskoprometnih krajih, pa tudi zaradi tega ker so ostale cene na Koroškem višje, kakor v Nižji in Zgornji Avstriji ter na Štajerskem.

V letošnjem letu je Koroško obiskalo 138.583 inozemskih gostov, to je za 33,1 odstotka več kakor lani. Od tujih gostov, ki so prišli v Avstrijo, jih je 10,7 odstotka letovalo na Koroškem ter se je letos Koroška uvrstila na tretjo tujskoprometno deželo v državi. Tuji gostje so, kakor znano, prinašalci deviz in je dotok deviz znašal okoli 150 milijonov šilingov.

Mejni prehodi v Avstriji

V Avstriji je tačas skupno 105 mejnih prehodov v inozemstvo, med temi je na 57 prehodih samo policijska kontrola, v ostalih pa tudi carinska odprava. Carinski kontrolni uradi odpravljajo na 75 krajih cestni promet, na 23 krajih železniški in paroplovni in na 7 krajih letalski. Med posameznimi zveznimi deželami prednjači z mejnimi prehodi Tirolska, ki jih šteje 30, nato sledijo Predarlška s 25, Zgornja

Avstrija s 15, Solnograška z 10 mejnimi prehodi. Na Koroškem je tačas 8 mejnih prehodov. Nižja Avstrija jih ima 7, Građiščanska 5 in Štajerska 4. Edini mejni carinski urad na Dunaju je na letališču v Schwechatu. Pred letom 1938 je bilo v Avstriji 180 mejnih prehodov. Manjše stanje današnjih mejnih prehodov je pripisati temu, ker so zaprte meje v vzhodne države.

Kakšna je bila usoda Židov v nacistični Nemčiji

Po nekem poročilu zahodnonemške vlade je razvidno, da je bilo pred prihodom nacističnih diktatorjev v Nemčiji 650.000 članov nemških židovskih verskih občin. Mnogo Židov pa sploh ni bilo včlanjenih v verske občine, tako da je bilo število verjetno še večje. Od nekdanjih članov židovskih verskih občin jih je ostalo v Nemčiji samo okoli 25.000, vsi drugi so bili pomorjeni v koncentracijskih taboriščih. Od 25.000 jih je skoraj polovica invalidov, ki dobivajo podporo od države in verskih občin. Pred fašistično diktaturo je bilo v Nemčiji mnogo zdravnikov in juristov Židov, danes jih je 35 zdravnikov in nekaj nad 400 juristov. Samo 350 židovskih trgovcev si je ustvarilo novo eksistenco. Na univerzah je samo 170 židovskih študentov.

ni Nemčiji 500.000 otrok v družinah, ki so podvržene alkoholizmu ter je 176.000 Nemcev pod 21 letom starosti pijancev.

V enem tednu spet 722 prometnih nesreč

V enem samem tednu se je v Avstriji primerilo 722 prometnih nesreč. Pri teh nezgodah je bilo 16 oseb mrtvih. V 23 primerih so vozniki pobegnili, v 24 primerih pa so ugotovili kot vzrok nesreče pijanost šoferjev.

Bankovci po 500 šilingov

Avstrijska Narodna banka je dne 5. decembra pričela v svojem glavnem zavodu in pri svojih podružnicah razpečavati bankovce po 500 šilingov z datumom 2. januarja 1953.

Športni drobci

Znani mojster skokov Sepp Bradl se že marljivo pripravlja za svetovno prvenstvo na Švedskem — toda Bradl je izjavil, da bo sicer še skakal, a letel ne bo več, to prepusti rajši mlajšim.

FIS je namreč določila, da je skakanje do 80-metrške točke, 100-metrška točka pa se označuje že letenje.

*

Jugoslovanski smučarski reprezentanti-skakalci so zaključili suhi trening in se bodo vadi, čim bo prvi ugodni sneg najprej v smučarski vožnji. Sele potem se zberejo v Planici, kjer jih čaka pet skakalnic od 20-metrške do mamutske. Vadi jih bo norveški trener.

OBVESTILO

članom Slovenskega šolskega društva v Celovcu:

Občni zbor Slovenskega šolskega društva v Celovcu bo v soboto, dne 19. decembra 1953, ob 9. uri v prostorih Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, Gasometergasse 10.

Ako ob določeni uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši uro pozneje nov občni zbor z istim dnevnim redom, ki je sklepčen brez ozira na število udeležencev (§ 14).

Dr. Franc Petek
predsednik.

ADRIA GETRÄNKE

R. in K. BAKARIČ
Žrelec — Ebental

Prvovrstne žgane pijače s sinjega Jadrana

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

URADNA OBJAVA

Poslovni časi pred božičem in novim letom

Trgovinska zbornica razglša, da velja v božičnem in novoletnem času naslednja poslovna ureditev: Vse trgovine so lahko od 9. do 23. decembra tudi v sredah od 14. do 18. ure popoldne odprte. Za Velikovec velja ta uredba za četrteke popoldne. Vse trgovine smejo biti v nedeljo, dne 13. decembra, to je na srebrno nedeljo, odprte od 9. do 13. ure in v nedeljo, dne 20. decembra, na zlato nedeljo, od 9. do 12. ure in od 14. do 18. ure. V četrtek, dne 24. decembra, se konča poslovni čas v trgovinah na drobno ob 16. uri, samo trgovine s cveticami in za vezavo imajo lahko na sveti večer do 17. ure odprto. Na Silvestrovo končajo poslovni čas ob 17. uri. Frizerji za moške in ženske morejo imeti v ponedeljek, dne 21. decembra od 14. do 18. ure odprto. Mesarije imajo lahko v četrtek, dne 24. decembra od 8. do 16. ure, neprekinjeno odprto. Pri pekarjih in mesarjih bo na srebrno in zlato nedeljo zaprto. Zaradi izravnave poslovnega časa v nedelji, dne 13. in 20. decembra, bodo trgovine v sredo, dne 13. januarja 1954, celodnevno zaprte.

NAD
30
LET

Svetila, električne priprave,
instalacijski material
— Plačilo tudi na obroke —
Lastna popravilna delavnica

ELEKTRO-
Radiohaus *Wiehe*

CELOVEC — KLAGENFURT
Villacher Strasse 6/poleg Rimskega kopalniča/Tel. 44-75

Naročniki in bralci!

Ne pozabite na voščila!

Cena za običajno velikost objave je 10 šilingov, za dvojno velikost 20 šilingov, za trojno velikost pa 30 šilingov. Se je čas, da se poslužite naročilnice in jo izpolnjeno pošljete čimprej, najkasneje pa do 14. t. m. na naslov: Slovenski vestnik, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Naročilnica

Ime:

Poklie:

Kraj bivališča:

Zelim:

navadno, dvojno, trojno velikost objave.

Pripomba: